Yeni Atlantis

Francis Bacon

DÜNYA KLASİKLERİ DİZİSİ: 70

YENİ ATLANTİS

Yeni Atlantis'in hazırlanmasında, MEB İngiliz Klasikleri dizisinde yayınlanan birinci baskısı temel alınmış ve çeviri dili günümüz Türkçesine uyarlanmıştır Yayına hazırlayan : Egemen Berköz

Dizgi : Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş.

Baskı : Çağdaş Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti.

Ekim 1999

FRANCIS BACON

YENİ ATLANTİS

İngilizceden çeviren: Hâmit Dereli

75. yıl coşkusuyla...

Hümanizma ruhunu anlama ve duymada ilk aşama, insan varlığının en somut anlatımı olan sanat yapıtlarının benimsenmesidir. Sanat dalları içinde edebiyat, bu anlatımın düşünce öğeleri en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir ulusun, diğer ulusların edebiyatlarını kendi dilinde, daha doğrusu kendi düşüncesinde yinelemesi; zekâ ve anlama gücünü o yapıtlar oranında artırması, canlandırması ve yeniden yaratması demektir. İşte çeviri etkinliğini, biz, bu bakımdan önemli ve uygarlık davamız için etkili saymaktayız. Zekâsının her yüzünü bu türlü yapıtların her türlüsüne döndürebilmiş uluslarda düşüncenin en silinmez aracı olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyatın, bütün kitlenin ruhuna kadar işleyen ve sinen bir etkisi vardır. Bu etkinin birey ve toplum üzerinde aynı olması, zamanda ve mekânda bütün sınırları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi ulusun kitaplığı bu yönde zenginse o ulus, uygarlık dünyasında daha yüksek bir düşünce düzeyinde demektir. Bu bakımdan çeviri etkinliğini sistemli ve dikkatli bir biçimde yönetmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemeyen Türk aydınlarına şükran duyuyorum. Onların çabalarıyla beş yıl içinde, hiç değilse, devlet eliyle yüz ciltlik, özel girişimlerin çabası ve yine devletin yardımıyla, onun dört beş katı büyük olmak üzere zengin bir çeviri kitaplığımız olacaktır.

Özellikle Türk dilinin bu emeklerden elde edeceği büyük yararı düşünüp de şimdiden çeviri etkinliğine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okurunun elinde değildir. 23 Haziran 1941.

Milli Eğitim Bakanı

Hasan Âli Yücel

SUNUŞ

Cumhuriyet'le başlayan Türk Aydınlanma Devrimi'nde, dünya klasiklerinin Hasan Âli Yücel öncülüğünde dilimize çevrilmesinin, kuşkusuz önemli payı vardır.

Cumhuriyet gazetesi olarak, Cumhuriyetimizin 75. yılında, bu etkinliği yineleyerek, Türk okuruna bir "Aydınlanma Kitaplığı" kazandırmak istedik.

Bu çerçevede, 1940'lı yıllardan başlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanan dünya klasiklerini okurlarımıza sunmaya başladık.

Büyük ilgi gören bu etkinliği Milli Eğitim Bakanlığı'nca yayınlanmamış -ancak Aydınlanma Devrimi yarıda kalmasaydı yayınlanacağına kesinlikle inandığımız-dünya klasiklerini de katarak sürdürüyoruz.

Cumhuriyet

BACON ÜZERİNE

1
Bacon'ın Yaşamı

Francis Bacon 22 Ocak 1561'de Londra'da doğdu. Babası Sir Nicholas Bacon Kraliçe Elizabeth'in Mühür Lordu, annesi Ann ise Sir Anthony Cook'un kızlarından biriydi. Daha çocukken çok ciddi davranması nedeniyle Kraliçe Elizabeth, onu

"Küçük Mühür Lordu" diye çağırırdı. Bir öyküye göre bir gün kraliçe kendisine kaç yaşında olduğunu sormuş. Bacon da "Haşmetmeabınızın uğurlu saltanatından iki yaş daha genç" yanıtını vermişti. 1573 yılının Nisanında Cambridge Üniversitesi'ne gönderilmiş ve on altı yaşına kadar orada okumuştur. Öğrenimi sırasında Aristo felsefesinden hoşlanmamaya başlamıştı. "Filozofun değersizliğinden dolayı değil, felsefesinin verimsizliğinden, yalnızca tartışma ve kavgalara yol açmasından, insan yaşamı için yararlı yapıtlar yaratma bakımından kısır olmasından dolayı" beğenmediğini söylüyordu. Yaşamı boyunca hiç değiştirmediği bu kanısı, onun daha sonraki felsefi durumunu belirlemede önemli rol oynadı.

1576 Haziranında hukuk öğrenimini bitirdikten sonra "devlet yönetme sanatını"

öğrenmesi için Fransa'ya gönderildi. Babasının öldüğü 1579 yılına kadar orada kaldı. Sonra İngiltere'ye dönerek avukatlığa başladı.

1584'te Parlamento'ya girdi. Rüşvet almaktan yargılanıp suçlu bulununcaya kadar oradaki görevini sürdürdü. Güzel konuştuğu, arkadaşı büyük yazar Ben Jonson'un şu sözlerinden anlaşılıyor: "Hiç kimse ondan daha yalın, özlü ve anlamlı konuşmuyordu, ağzından hiçbir zaman anlamsız ve saçma bir söz çıkmazdı.

Söylevlerinin her bölümünde ayrı bir güzellik vardır. Dinleyenler bir sözcüğünü bile kaçırmamak için öksürmezler ya da gözlerini ondan ayıramazlardı... Onu dinleyen herkes sözünü bitirecek diye korkardı."

Bacon, 1506'da oldukça zengin bir adamın kızı olan Alice Barnham ile evlendi.

Düğünleri çok gösterişli oldu. Çağdaş bir yazara göre Bacon, "tepeden tırnağa kadar erguvan rengi giysiler giymiş, kendisi ve eşi için bir sürü altın ve gümüş

sırmalı giysi diktirmiş, karısının getirdiği servetin büyük bir bölümünü bunlara harcamıştı". Bu, onun ev yaşamında gösterişi ne kadar sevdiğini gösterir. Bacon'ın özel papazı Dr. Rawley'e göre "evlilik yaşamı karşılıklı sevgi ve saygıya" dayanıyordu. Fakat Bacon, vasiyetnamesinde karısına bıraktığı çok büyük serveti, sonradan yaptığı ekle, "haklı ve çok önemli nedenlerle" geri almıştı. Bu nedenlerin içeriği henüz açıklanmamıştır.

Bacon'ın siyasal yaşamı yazından çok tarihi ilgilendirir. Kraliçe Elizabeth zamanında kendisine hiçbir büyük memuriyet verilmedi. Çünkü akrabaları olan ve o dönemde yönetimi ellerinde tutan Cecil Ailesi, her zaman ona karşıydılar. Bundan başka kraliçe, Parlamento'dan büyük bir ödenek istediği zaman Bacon, şiddetle karşı çıkmış, onu gücendirmişti. Elizabeth'in gözdesi olan Essex Lordu bile en gözde olduğu dönemde bütün çabalarına karşın kraliçeden onun için yüksek bir orun elde edememişti. Kendisini her zaman korumuş, büyük bir malikane vermiş

olan bu cömert adamı, Bacon, kraliçenin gözünden düştükten sonra, idama mahkûm ettirmek için elinden geleni yapmış, ihanet ve tutkusu yüzünden ismini sonsuza kadar lekelemiştir. Saraya bir köle gibi bağlı olması ve hizmet etmesine karşın kendisine yine de hiçbir memuriyet verilmemiştir.

James I. tahta çıkınca durum değişmiş, Bacon bundan sonra hızla ilerlemiştir.

1607'de başsavcı, 1617'de Adalet Bakanı olmuş, 1618'de Baron Verulam sanıyla soylular arasına alınmış, altı ay sonra da buna Viscount St. Albans sanı eklenmiştir. Fakat bunlar, bütün ömrünü memuriyet dilenmek, yaltaklanmak ve dalkavuklukla bir şeyler elde etmeye uğraşmakla geçiren Bacon'a geç gelmişti.

Yazgısı onu, daha iyi vurmak, düşmesinin şiddetini daha da artırmak için bu yüksek konumlara çıkarmışa benziyor. Adalet Bakanı olarak görevini kötüye kullanıyor, dostlarına yüksek orunlar veriyor, rüşvet ve armağan alıyor, haksızlıklara göz yumuyordu. Sonunda hakkında Parlamento soruşturması açıldı.

Yargılanmasında, Bacon, suçlarını açıkça söyledi, fakat bunları dönemin bozukluğuna bağlayarak yargıçlarının acımasını diledi. Her türlü devlet memurluğunun yasaklanmasına, yaşamının sonuna kadar Londra Kalesi'nde tutuklu kalmasına ve para cezası olarak da kırk bin İngiliz Lirası ödemesine karar verildi. Ertesi gün kral kendisini özgür bıraktırdı. Para cezasını da erteletti.

Bacon, bunun üzerine St. Albans yakınlarındaki malikanesine çekildi. Kendi kişisel serveti ve kralın kısa bir süre önce bağladığı yılda bin iki yüz lira tutan emekli aylığıyla yaşamaya başladı.

Bacon, haklı olarak mahkûm edildiğini kabul ediyordu. "Ben rüşveti savunmaktansa rüşvet veren bir kimse olmayı yeğlerim. Elli yıldan beri İngiltere'nin en adil yargıcı ben oldum. Fakat iki yüz yıldan beri de Parlamento, benim hakkımda verdiği karar kadar haklı bir karar vermedi." Aynı zamanda verilen cezanın ülkede adaletin yararına olduğunu kabul ediyor ve "Bundan böyle bir yargıcın veya memurun büyüklüğü onun suçu için bir sığınak olmayacaktır. Bu benim için az avunulacak şey değildir. Birkaç sözcükle anlatmak gerekirse, bu altın çağın başlangıcıdır" diyordu.

Çekildikten sonra da hiçbir zaman yeniden memuriyet yaşamına girmekten umudunu kesmedi. "Hastalık ve yaşlılığında bile özel yaşayışa dayanamıyordu." Bir pervanenin ışığa çekilmesi gibi her zaman kendi acısının kaynağına dönmek istiyor, fakat bir memuriyet almak için yaptığı bütün başvurular geri çevriliyordu.

Görevden çekilmesinden ölümüne kadar, kendini tümüyle yazına ve bilime verdi.

Zaten, işle dolu bir yaşam sürmesine karşın, inceleme ve araştırmalarını büsbütün savsaklamamıştı. "Tarih", "De Augmentis", "Yeni Atlantis" ve

"Denemeler"inin üçüncü basımını bu dönemde hazırladı. "Bilginin İlerlemesi",

"Novum Organum" ve "Denemeler"in birinci ve ikinci basımları daha önceki döneminindir.

Bacon, beş yıl sonra 9 Nisan 1626'da, altmış beş yaşındayken bronşitten öldü.

Karlı bir kış günü arabasıyla giderken bir kulübenin önünde durarak sahibinden bir tavuk satın aldı. Hemen oracıkta kestirdi. Kendi eliyle tavuğun içini karla doldurdu. Soğuğun eti kokmadan ve bozulmadan koruyup koruyamayacağını öğrenmek istiyordu. Bu deney yaşamına mal oldu. Ansızın hastalanınca arkadaşı Lord Arundel'in evine götürüldü. Lord, evinde yoktu, bir hizmetçi hemen bir yatak hazırladı. Hastayı yatırdılar. Fakat çarşaflar nemliydi. Bacon daha da kötüleşti, yaşlılığı ve zayıflığı yüzünden iyileşemedi. St. Albans kasabasında bir kilise mezarlığına gömüldü.

2
Bacon'ın Felsefesi

Bütün yanlışlarına karşın Bacon, yeni bir dönemi müjdeliyordu. Başkaları geçmişe özlemle bakıp batan bilgi güneşinin son ışıklarında ısınmaya çalışırken, o yeni ve daha da parlak bir çağın yaklaşmakta olduğunu sezmişti. Ona göre insanlığın özlediği cenneti, geçmişte değil, gelecekte aramalıydı. Platon'un ünlü benzetmesinde olduğu gibi karanlık bir mağarada arkalarını ışığa çevirmiş oturan ve önlerinde yalnızca gerçeğin gölgelerini izleyenlerin gözlerini ışığa çevirdi.

Eleştirileriyle geçmişin kurduğu dizgeleri yıktı, insan aklında doğmaya başlayan yeni düşünceleri dile getirerek bilgide yeni hareketin başarılı olmasını sağladı. Fakat Bacon, büyük ve tam bir felsefi dizge kurmuş bir kişi değildir, daha çok kendisinden sonra geleceklere felsefe ve bilim yolunu göstermiştir.

Kendi döneminde bilimin bazı dallarındaki gelişmeleri bile iyice izleyememişti.

"Dünyayı harekete getiren zihinleri o harekete geçirdi." Kendisi, "Ben yalnızca diğer zekâları bir yere toplamak için çanı çaldım" demektedir. Diğer bir yapıtında da "daha iyi ellerin çalabilmeleri için müzik aletlerini akort etmekle yetindiğini" söylüyor.

Bacon'ın ilk işi, zamanında egemen olan skolastik felsefeyi yıkmak olmuştur.

11'inci yüzyıldan 15'inci yüzyıla kadar egemen olan bu felsefe dizgesine göre gerçek zaten bulunmuş, İncil'de ve kilise toplantıları kararlarında bütün açıklığıyla yazılmıştı. Skolastik dizge bu dinsel inançları kabul ediyor, mantık yoluyla bunları usa uygun bir biçime dönüştürmek, onlara bilimsel bir biçim vermek istiyordu. Amacı dinsel düşünceyi tümüyle mantığa uygun bir duruma getirmekti.

Bununla birlikte, bilgiye ilerleyen bir şey olarak bakmıyor, denemelere dönerek yeni gerçekler araştırmaya çalışmıyordu. O dönem üzerinde yetkenin ağır baskısı duyuluyor, skolastik dizgenin temelini oluşturan varsayımların doğruluğu hakkında hiçbir soru sorulmuyordu. Onlar hakkındaki tartışmalar hep bir daire çevresinde dönüyor, gerçeklerle hiçbir ilgisi bulunmuyordu. Bacon, yalnızca

"bilimin örümcek ağlarını ortaya çıkardığını, bu ağların ipliklerinin ve işlerinin inceliği bakımından hayran olunmaya değer olduğunu, fakat hiçbir cevher ve yararı olmadığını" söylüyordu.

Bacon'ın amacı düşünmeyi somut deneylerle verimli bir ilişkiye sokmaktı. Bu hedefe varmak kolay bir iş değildi. Tembellikten doğan araştırma isteksizliği yüzünden, zamanın yargısı bütün tartışmalarda son söz oluyordu. Bacon, özellikle bunu belirtmek istiyordu. Bu nedenle eskilerin akıl ve bilgisini tümüyle yadsımak zorunda kaldı. Gerçekten inançlarının çoğunun kaynağı var olan boş

inançlara karşı duyduğu tepkidir. Saldırdığı boş inançlar unutuldukları zaman, onun görüşleri de boş ve yanlış bir duruma gelmişlerdir.

Tarih bakımından herkesin görüşüne karşıt bir görüşü vardı. Yaşadığı dönem için diyor ki: "Bu dönem eski dönemdir, çünkü dünya yaşlanmıştır. Kendimizden geriye doğru hesap ederek eski saydığımız dönem, eski değildir." Bundan şu sonuca varıyor: "Aslında Greklerden aldığımız bilgelik, bilginin ancak çocukluk çağına benzer ve çocuklara özgü özellikleri taşır; konuşabilir, ama soyunu çoğaltamaz; tartışmalar bakımından verimlidir, fakat yapıt bakımından kısırdır." Aynı neden onu insanların gelişme yeteneğiyle ilgili çok kötümser bir görüşe götürüyor:

"Bir ırmak gibi akan zaman bize hafif ve şişirilmiş şeyleri getirmiştir. Ağır ve katı olanlarsa suyun dibine çökmüştür."

Bacon, doğayı iyice anlayıp, onu insanların hizmetinde kullanmayı sağlayacak güvenilir bir dizge kurmak istiyordu. Bilgi "Yaratanın ün ve görkemini artırmak, insanın durumunu düzeltmek" için aranacaktı. Bacon için biricik doğru bilgi, güç olan bilgiydi. "Bilgi erktir" diyordu, fakat dar yararcılığı da kabul etmiyordu.

"Gerçi benim özünde yapıtların ve bilimlerin etkin bölümlerini aradığım doğrudur, ama bununla birlikte ben hasat zamanını bekliyorum, ne yosunu, ne de yeşil ekini biçmeye kalkışmıyorum. Çünkü ben iyi biliyorum ki doğru olarak ortaya çıkarılmış gerçekler kendileriyle birlikte bir sürü yapıt vereceklerdir, onları tek tük, şurada burada değil, kümeler ve salkımlar biçiminde türeteceklerdir. Ve ben hemen elimize gelen ilk meyveleri turfanda, mevsimsiz ve çocukça bir aceleyle toplamayı kesinlikle doğru bulmuyorum."

Kendi dizgesini kurmaya başlamadan önce Bacon, bütün bilgi alanını baştan başa bir kez daha gözden geçirmeyi gerekli buldu. "Bilimin İlerlemesi" yapıtında bunu yapmıştır. Bu çok büyük bir işti, fakat onun yaşadığı dönem zaten bir düşünsel kahramanlık çağıydı. İnsanların tek isteği her şeyi bilmekti. Onlar bütün bilgiyi kendi alanları içine almakla övünüyorlar, "İnsanım, bu nedenle insanla ilgili olan hiçbir şey bana yabancı olamaz" diyorlardı. Bacon, dönemini böyle bir girişim için pek uygun buluyordu, döneminin üstünlükleri arasında basımevinin, Yenidünya'nın bulunuşunu, ülkesinin barış ve dinginlik içinde olmasını ileri sürüyordu.

Bacon, işin büyüklüğünü ve bunu başarmanın olanaksızlığını çok iyi anlıyordu.

Bununla birlikte, bazı kişilere göre, yaptığı bilimler sınıflandırması, felsefeye, o kadar umut bağladığı yeni yöntemden daha büyük bir yardım olmuştur.

Skolastik felsefeyi beğenmeyen Bacon, yeni felsefeyi "Doğa Yorumu" olarak nitelendiriyordu. Geçmişle ilgisini kestiğini, esinini Aristo'nun "Organon"undan alan eski felsefeye düşmanlığını anlatmak için büyük yapıtına "Yeni Organon"

adını verdi. "Yeni Organon", yeni alet demektir. Bu yeni alet, yani düşünme yöntemi, Bacon'a göre, bir tür mantıktı, fakat bu felsefe okullarının mantığından tümüyle ayrı ve onlara karşıt olacaktı. "Çünkü bu benim önerdiğim bilimin amacı, tartışmalar için nedenler bulmak değil, sanatlar yaratmaktır.

Amaç başka olunca sonuç da başka olur; birinin amacı bir tartışmada karşı tarafı yenmektir, ötekininse, hareket halindeki doğaya egemen olmaktır." Bu nedenle Bacon, usa vurma yoluyla kanıtlamayı yadsır, her yerde ve her şeyde tümevarım yöntemini kullanır. Fakat tümevarım kuramını da diğer mantıkçılarınkinden ayırır.

Bacon'ın dizgesi, deneyi inceleyen ve onu parçalara ayıran, sonunda ayıklama ve yadsıma işlemiyle sonuca varmaktan oluşan bir yöntemdir. Bu işlemde ilk aşama incelenmesi gereken örneklerin toplanması, ikinci aşamaysa incelenen olayların temel özelliklerini göstermeyen örneklerin ayıklanıp atılmasıdır. Sonra

"tanıtlı, katı, gerçek, sınırları belli bir biçim" kalır. Belirli bir amaçla denemeler yapmak Bacon'ın aklına gelmemiştir.

Çağının bilim kuramlarından çoğunun temelsizliği, Bacon'ın genel düşünüşün bilimsel açıklamada yapacağı önemli hizmeti görememesine neden oldu. Yöntemi kuramlara ya da bütün bilimleri kapsayan görüşlere çok az yer verir. Anlaşılıyor ki, çok kez, toplanmış örnekler çok fazla olursa, ayıklayıp atma yönteminin düşünceye dayanmadan sürüp gidebileceğini ve tümüyle el yordamıyla ayrıntıların kapsadığı gerçeği de çıkarıp atabileceğini sanıyordu.

Novun Organum'da anlatılan yöntemin asıl zayıf yanı buradadır. Bu yöntem doğal eylemlerin karışıklık ve belirsizliğini hiç dikkate almamaktadır.

Fakat Bacon'ın tümevarım kuramına yaptığı yardım asla küçümsenemez: Onun önemi ayıklama veya atma yönteminin uygulamasında ve her zaman gerçek olaylara dayanmakta üstelemesinden ileri gelmektedir.

3
Bacon'ın Yaşam Felsefesi

Bacon, dinde birlik istiyor ve hoşgörüyü savunuyordu. "Birliğin eski ve gerçek bağları bir din, bir vaftizdir; bir tören ve bir siyaset değildir" diyordu.

Ona göre, ahlak dinin yardımcısıdır. Bacon hiçbir zaman görevin yalnızca görev olduğu için yapılmasını öğütlemez. Bütün idealist dizgeleri beğenmez.

Machiavelli'yi açıkça ve içtenlikle insanların neler yaptıklarını anlattığı, betimlediği, ne yapmaları gerektiğine ilişkin düşünce üretmediği için över.

Aristo'nun tersine, çalışmayla etkin geçirilen bir yaşamı düşünmeyle geçirilen bir yaşama yeğler. Ona göre bir hareketin doğruluğuyla ilgili yargı, sonuçlarına göre verilir; fakat sonuçlar bireyin değil, devletin iyiliğine yönelik olmalıdır. Felsefesi bu yönden pragmatizme benzemektedir.

Bacon'ın siyasal kuramları, Grek devlet anlayışından, özellikle küçümsediği Aristo'nun görüşlerinden esinlenmiştir. Aristo gibi o da devletlerin doğal olarak birbirlerine düşman olduklarına, savaşın gereğine inanır; dış ticaretle ilgili düşünceleri, Aristo'nun faizle ilgili sözleri gibi, kabul edilmiş

ekonomik kurallara aykırıdır. Bacon'da bugünkü demokratik düşünceler yoktur.

Demokrasiye inanmıyor, geçinmek için çalışmak zorunda olanları, tıpkı Grekler gibi, küçük görüyordu. Halkının büyük bir bölümü okuyup yazma bilmeyen o dönemin İngilteresinde zaten demokrasinin var olamayacağı açıktır.

4
Yeni Atlantis

Yeni Atlantis'i Bacon, 1624'te, altmış üç yaşındayken, sağlığı bozulmuş, siyasetten çekilmiş olduğu bir zamanda yazdı. Dr. Rawley, yapıtı 1627'de yayımladı. Önce İngilizce yazılmış, sonra Latinceye çevrilmişti; İngilizce metinde görülen bazı anlaşılmaz yerler, Latince metinle karşılaştırılarak düzeltilebilmiştir.

Yeni Atlantis, kendisinden önce yazılan ve ideal bir devleti anlatan yapıtların etkisinde kalmıştır. Platon'un "Devlet"i gibi siyasal felsefe yapıtı olmadığı gibi Sir Thomas More'un "Utopia"sı ve Swift'in yapıtları gibi ekonomik bir eleştiri ve yerme de içermez. Daha çok kişisel bir ideal ve düşlem ürünüdür. Ben Salem halkının ahlak ve töreler üzerine anlattığı şeyler insanlığın nasıl olması gerektiği konusunda Bacon'ın düşüncelerini göstermektedir. "Bu halkta görülen, akla uygun dindarlık, ağırbaşlı neşe, ince nezaket ve iyilikseverlik, eli açıklık ve konukseverlik, resmi yaşamda bağlılık, özel yaşamda namus, ağırbaşlılık ve terbiye, düzen, nezaket, ciddi çalışkanlık kendisinin olgunluk düzeyine eriştiğini gösterir." Anlattığı toplumsal kurumlar yeni bir ulusal özyapı oluşumu için birer araç olmaktan çok bu niteliklerin doğal sonucu ve anlatımıdır.

Yapıtın en önemli ve büyük bölümünü kapsayan "Süleyman Evi" kendisinin bütün yaşamı boyunca düşlerinde yaşattığı bir idealdir. On yedinci yüzyıl bilimsel denemeler ve araştırmalar bakımından büyük çalışmaların yapıldığı bir çağdır.

Bacon, eyleme dayanan bilgilerimizi genişlettiğimiz ölçüde insanlığın kurtulabileceğine inanıyordu.

Onun dönemi bilgiyi yalnızca bilgi olduğu için aramıyor, insanlara büyük çıkarlar sağlayacağı için bilimsel deneme ve araştırma yapılmasını istiyordu.

Yeni Atlantis, hem büyük bir adamın umut ve ülküsünün bir anlatımı, hem de modern bilim ruhunun doğduğu o dönemi en iyi anlatan bir yapıttır.

5
Bacon'ın Dili

Bacon, "Bir gün gelecek, bu çağdaş diller kitapların değerlerini yitirmesine neden olacaktır" diyordu. Kendi yazılarını unutulmaktan kurtarmak için yapıtlarından İngilizce yazdıklarının çoğunu Latinceye çevirdi. "Denemeler",

"Bilimin Gelişmesi", "Yeni Atlantis" bunlar arasındadır. Denemeler için

"Bunların Latinceye çevrilen cildi (Latince genel bir dil olduğu için) kitaplar yaşadığı sürece yaşayacaktır" demektedir. Fakat Bacon'ın öngörüsü doğru çıkmamıştır. Bugün onların Latinceleri değil, İngilizce çevirileri okunmaktadır.

"Denemeler" İngiliz klasikleri arasında yer almıştır. Bu yer alış, içindeki konularının öneminden değil, daha çok yazınsal deyişinin güzelliği nedeniyledir.

"Denemeler"in deyişi "Yeni Atlantis"in deyişinden birçok bakımdan ayrılır.

"Denemeler"de anlatım son derece açık ve özlüdür. Değişmeceler, eğretilemeler, karşıtlıklar birbirini izlerler. Metin Latince tümce kuruluşları, Latince özdeyişler ve atasözleriyle doludur.

"Yeni Atlantis"in diliyse daha kıvrak, canlı, akıcıdır. Değişmece ve eğretilemelere çok raslanmaz. Bu yazınsal süslerin olmayışı deyişi çok yalın, hatta bazen yavan bir duruma da getirir. Fakat esas itibarıyla metinde konuya uygun bir uyumluluk, ağırbaşlılık ve yalınlık egemendir. Fakat Yeni Atlantis plan ve kuruluşu bakımından zayıf bir yapıttır. Bacon roman yazsaydı kesinlikle iyi bir romancı olamazdı. Öykü anlatış biçimi hiç de iyi değildir, olağanüstü şeyleri birbiri ardı sıra sayıp dizmesi, kuru ve can sıkıcıdır. Anlaşılıyor ki, Bacon, yapıtının ilgi uyandırması için düşüncelerinin yeniliğine güveniyordu.

Belki bunda da haklıydı, fakat onun bulunacağını öngördüğü şeylerin hemen hepsi bugün bulunmuş, fen onun düşleyemeyeceği ilerlemeler göstermiştir. Bazı öngörülerininse tümüyle yanlış olduğu ortaya çıkmıştır.

YENİ ATLANTİS

Bitmemiş bir yapıt

OKUYUCUYA

Bu öyküyü, efendim, bir bilim kurumunun örneğini vermek amacıyla kaleme aldı.

Süleyman Evi veya Altı Günlük İşler Koleji adını verdiği bu kurum doğayı anlamak ve insanlığa yararlı büyük ve harika yapıtlar oluşturmak için kurulmuştur.

Efendim yapıtında bu bölümün sonuna gelmişti. Kuşkusuz örnek, içindeki şeylerin çoğu insanoğlunun gücü içinde olmakla birlikte, her bakımdan benzeri oluşturulamayacak kadar geniş ve büyüktür. Efendim aynı zamanda bu öyküde bir yasalar sistemi ya da en iyi devlet ve toplum biçimini yaratmayı düşünmüştü.

Fakat bunun uzun bir yapıt olacağını görerek çok daha fazla sevdiği doğal tarihe gereç toplamak isteğiyle bu düşüncesinden vazgeçti.

RAWLEY

Tam bir yıl kaldığımız Peru'dan yelken açarak Güney Denizi* yoluyla Çin'e ve Japonya'ya doğru yola çıktık. Yanımıza on iki aylık yiyecek almıştık. Beş ay ve daha fazla doğudan, hafif ve zayıf olmakla birlikte, uygun rüzgârlar esti. Fakat sonra rüzgâr birdenbire döndü. Günlerce hep batıdan esti, bu yüzden az yol alıyor, bazen hiç alamıyorduk. Birkaç kez geri dönmek istedik. Fakat sonra güneyden doğuya doğru esen şiddetli bir fırtına çıktı. Bizi (bütün çabalarımıza karşın) kuzeye doğru sürükledi; bu sırada, tutumlu kullandığımız halde, yiyeceğimiz tükendi. Böylece dünyanın uçsuz bucaksız sularının ortasında yiyeceksiz kaldık. Kendimizi

tükenmiş sayıyor, ölüme hazırlanıyorduk. Bununla birlikte gönüllerimizi ve seslerimizi "denizlerde harikalarını gösteren"

göklerdeki Tanrı'ya yönelttik; onun acımasına sığınarak "nasıl başlangıçta denizin yüzünü açıp kuru toprağı gösterdiyse şimdi de bize ölmememiz için toprağı göstermesini" diledik. Gerçekten de ertesi gün akşamüzeri enginde kuzeye doğru yoğun bulutlar gördük. Bu bize karaya yaklaştığımız umudunu verdi. Çünkü Güney Denizi'nin bu bölümünün tümüyle tanınmamış olduğunu, orada şimdiye kadar bulunmamış adalara ve kıtalara raslanabileceğini biliyorduk. Bunun üzerine rotayı kara gibi görünen yöne çevirdik ve bütün gece yol aldık. Ertesi gün şafak sökerken gözlerimizin önünde düz bir kara parçasının uzandığını gördük.

Ormanlarla kaplı olduğu için daha da karanlık görünüyordu. Bir buçuk saat gittikten sonra iyi bir limana girdik. Burası çok büyük değilse de iyi yapılmış, denizden pek hoş görünen güzel bir kentti.

Karaya çıkıncaya kadar her dakika düşünerek kıyıya yanaştık. Karaya çıkmaya girişirken birdenbire karşımızda ellerinde sopalar olan birtakım adamlar gördük.

Bunlar sanki bizim karaya çıkmamızı istemiyorlardı, ama bağırmadan ya da şiddet göstermeden yalnızca yaptıkları işaretlerle bize uzak durmamızı anlatıyorlardı.

Bunun üzerine, oldukça büyük bir düş kırıklığına uğramış bir durumda, aramızda ne yapacağımızı konuşmaya başladık. Tam o sırada içinde yedi sekiz kişi bulunan bir sandalın bize doğru geldiğini gördük. Sandaldakilerden birinin elinde iki ucu maviye boyanmış sarı kamıştan bir asa vardı. Bu adam hiçbir güvensizlik göstermeyerek gemimizin güvertesine çıktı. İçimizden birinin diğerlerinden biraz fazla ileriye çıkmış olduğunu görünce cebinden küçük bir parşömen tomarı çıkardı. Bu bizim parşömenlerimizden biraz daha sarı, yazı tabletlerinin yaprakları gibi parlak, fakat yumuşaktı, kolay bükülüyordu. En öndeki adamımıza onu verdi. Bu tomar içinde, eski İbrani, eski Grek ve üniversitelerde kullanılan iyi Latin ve İspanyol dillerinde şu sözler yazılıydı: "Hiçbiriniz karaya çıkmayın. Size daha uzun bir süre verilmezse, on altı gün içinde bu kıyılardan gitmek üzere hazırlık yapın. Bu süre içinde tatlı su, yiyecek ya da

hastalarınıza yardım isterseniz ya da geminizin onarıma gereksinmesi varsa, bunları yazın, gücümüz içinde olanlar verilecektir." Bu belge, üzerinde aşağıya doğru sarkık fakat açılmamış kanatlı ve yanında bir haç bulunan bir melek çocuk resmini taşıyan bir mühürle damgalanmıştı. Bunu verdikten sonra memur döndü, yanıtımızı almak üzere yanımızda yalnızca bir uşak kaldı.

Bunun üzerine kendi aramızda konuşurken ne yapacağımızı şaşırdık. Karaya çıkmamıza onay verilmemesi, hemen geriye dönmemizin söylenmesi bizi çok üzüyordu. Diğer yandan halkın dil bilmesi, nazik ve uygar oluşu bizi biraz avutuyordu. Her şeyden önce belgedeki haç işareti bizim için bir sevinç kaynağı ve sanki bir kurtuluş işaretiydi.

Yanıtımızı İspanyolca yazdık. Gemimizin iyi durumda olduğunu, çünkü fırtınalardan çok durgun hava ve karşı yönlerden esen rüzgârlarla karşılaştığımızı, hastalarımıza gelince bunların sayıca çok ve ağır olduklarını, karaya çıkmalarına izin verilmezse yaşamlarının tehlikeye düşeceğini bildirdik.

Diğer gereksinmelerimizi uzun uzadıya yazdık ve biraz malımız olduğunu, bunlarla bazı şeyleri değiştirmek isterlerse, kendilerine yük olmaksızın gereksinmelerimizi sağlayabileceğimizi de ekledik. Uşağa ödül olarak birkaç altın ve memura verilmek üzere bir parça kırmızı kadife vermek istedikse de uşak bunları almadı. Onlara bakmak bile istemeyerek bizden ayrıldı, kendisi için gönderilen başka bir küçük kayığa binip gitti.

Yanıtımızı gönderdikten üç saat sonra bize doğru, yerli olduğu anlaşılan bir kişi geldi. Üzerinde bir tür sof kumaştan geniş kollu, güzel, bizimkilerden çok daha parlak, lacivert renkte bir kaftan vardı. İç giysisi yeşildi, bir kavuk biçiminde, çok zarif, Türk kavukları kadar büyük olmayan serpuşu da aynı renkteydi. Saçları onun kıyısından lüle lüle taşıyordu. Görünüşü insana saygı aşılıyordu. Bazı yerleri yaldızlı bir kayık içinde geliyordu, yanında yalnızca dört kişi daha vardı. Arkalarından gelen başka bir kayıktaysa yirmi kişi bulunuyordu. Gemimize bir ok atımı kadar yaklaşınca bize işaretler yaparak onu su üzerinde karşılamamız için birkaç kişi göndermemiz gerektiğini anlattılar; bunu hemen yaptık: Başımızdaki insanı ve onunla birlikte içimizden dört kişiyi gemimizin sandalıyla gönderdik. Kayıklarına altı yarda kalınca bağırarak durmamızı ve daha çok

yaklaşmamamızı söylediler. Söylediklerini yaptık. Bunun üzerine az önce giysilerini anlatmış olduğum adam ayağa kalktı. Yüksek sesle İspanyolca olarak "Hıristiyan mısınız?" diye sordu.

Yazının altında görmüş olduğumuz haç nedeniyle daha az korkarak "Evet, Hıristiyanız" dedik. Bu yanıt üzerine o kişi sağ elini gökyüzüne doğru kaldırıp yavaşça ağzına doğru çekti. Bu işareti onlar Tanrı'ya şükrettikleri zaman kullanırlarmış. Sonra bize, "Hepiniz korsan olmadığınıza, son kırk gün içinde, haklı ya da haksız, kan dökmediğinize, İsa'nın başı üzerine ant içerseniz, karaya çıkmanıza izin verilebilir" dedi. Bunun üzerine, yanındakilerden biri, -

ki giysilerinden bir noter olduğu anlaşılıyordu- durumu bir deftere yazdı. Bu yapıldıktan sonra, aynı sandalda büyük adamın yanında bulunan başka bir kişi, efendisi kendisine birkaç söz söyledikten sonra, yüksek sesle, "Efendim bilmenizi istiyor ki geminizin güvertesine çıkmaması gurur ve büyüklük tasladığı için değildir; aranızda birçok hasta insan bulunduğunu söylediğiniz içindir.

Kentin sağlık koruyucusu ona uzak durması gerektiğini söylemiştir" dedi. Ona doğru eğilerek selam verdik. "Buyruklarını yerine getirmeye hazır olduğumuzu, şimdiye kadar bize davranış biçimlerini büyük bir onur ve eşsiz bir insanlık saydığımızı; fakat adamlarımızın tutulmuş olduğu hastalığın bulaşıcı olmadığını umduğumuzu" söyledik. Bunun üzerine geri döndü. Biraz sonra noter gelerek gemimizin güvertesine çıktı. Elinde o ülkenin bir meyvesi bulunuyordu. Bu meyve bir portakal gibi, fakat rengi sarıyla kırmızı arasındaydı ve çok güzel kokuyordu. Anlaşılıyor ki; o bunu hastalığa karşı bir koruma aracı olarak kullanıyordu. Bize "İsa ve onun artamları üzerine" ant içirdi. Sonra da bir gün sonra sabah saat altıda bize bir adam göndereceklerini, bu adamın bizi

"Yabancılar Evi" denen bir yere götüreceğini, orada gerek sağlıklı, gerek hasta olanlarımız için gereken şeylerin sağlanacağını söyledi.

Bundan sonra bizden ayrıldı; ona birkaç altın vermek istediğimiz zaman gülümseyerek "Bir iş için iki kez para alamam" dedi. Bundan benim anladığıma göre, görevi için devletin kendisine verdiği paranın yeterli

olduğunu söylüyordu; çünkü, sonradan öğrendiğime göre, onlar rüşvet alan memurlar için

"iki kez ücret alıyor" derlermiş.

Ertesi sabah erkenden bize daha önce elinde bir asayla gelmiş olan adam yine geldi ve bizi "Yabancılar Evi"ne götüreceğini, bütün gün işimizle uğraşabilmemiz için kararlaştırılan saatten önce geldiğini söyledi. "Beni dinlerseniz" dedi,

"ilk önce birkaçınız benimle gelir, yeri görür, sizin için nasıl rahat bir duruma getirilebileceğini düşünür, sonra hastalarınızı ve içinizden karaya çıkarmak istediklerinizi çağırırsınız." Ona teşekkür ederek, "bizim gibi kimsesizlere yardımınızdan dolayı Tanrı sizi kuşkusuz ödüllendirir" dedik.

İçimizden altı kişi onunla birlikte karaya çıktı. Karada önümüze düşmüş giderken döndü. "Ben sizin ancak köleniz ve rehberinizim" dedi. Bizi üç güzel caddeden geçirdi, gittiğimiz bütün yol boyunca iki yanda sıralanmış insanlar görüyorduk.

Bunlar o kadar uygardılar ki, bize şaşkınlıkla değil, sanki "hoşgeldiniz" der gibi bakıyorlardı. İçlerinden birkaçı önlerinden geçerken kollarını biraz ileriye doğru uzattılar. Bu devinimi onlar birine "hoş geldiniz" demek için yaparlar.

Yabancılar Evi güzel, geniş bir konaktır. Bizim tuğlalarımızdan daha mavi tuğladan yapılmış, bir bölümü camlı, bir bölümü bir tür yağa batırılmış kumaşla kaplı güzel pencereleri var. Önce bizi yukarıda zarif bir salona aldılar. Sonra kaç kişi olduğumuzu ve kaçımızın hasta olduğunu sordular. Hepimizin, hasta ve sağlıklı, elli bir kişi olduğumuzu, içimizden on yedi kişinin hasta olduğunu söyledik. Biraz sabırlı olmamızı ve kendisi dönünceye kadar beklememizi istedi.

Bir saat sonra geldi. Önümüze düştü. Bizim için hazırlanan on dokuz odayı görmeye gittik. Anlaşılıyordu ki, bu odaların diğerlerinden daha iyi olan dördü bizim ileri gelen dört adamımıza verilecek, onlar tek başlarına bu odalarda kalacaklardı. Diğer on beş odaysa, içlerinde ikişer kişi yatmak üzere, bizlere ayrılmıştı. Odalar güzel, rahat ve iyi döşenmişlerdi.

Sonra bizi, yatakhaneyi andıran uzun bir koridora götürdü. Orada bize bir yanda, boydan boya uzanan on yedi hücre gösterdi. Diğer yanda duvar ve pencereden başka bir şey yoktu. Hücreler pek temiz ve sedir ağacından bölmelerle birbirlerinden ayrılmışlardı. Bu koridor ve bize gerekenden kırk tane daha fazla olan hücreler hastalar için bir klinik görevini görüyordu. Bize söylediğine göre, hastalarımızın arasından iyileşenler hücrelerinden alınıp, bir odaya götürülecekti. Bu amaçla, daha önce söylediğimiz sayıdan başka, on tane daha yedek oda ayrılmıştı.

Bunu yaptıktan sonra bizi yine salona getirdi ve birine bir görev ya da buyruk verdikleri zaman yaptıkları gibi, sopasını biraz yukarı kaldırarak şöyle dedi:

"Bilmelisiniz ki, ülkemizin göreneğine göre, adamlarınızı geminizden çıkarmak için verdiğimiz bugün ve yarından sonra üç gün evlerinizde kapanacaksınız. Fakat üzülmeyin ve tutuklandığınızı sanmayın. Rahat edin ve kendinizi dinlenmeye bırakılmış olarak düşünün. Hiçbir şeyiniz eksik olmayacaktır. Adamlarımızdan altısı dışarıda herhangi bir işinizi yapmak üzere ayrılmıştır." Büyük bir heyecan ve saygıyla ona teşekkür ettik. "Kuşkusuz, bu ülkede Tanrı her şeyde kendini gösteriyor" dedik. Ona yirmi altın lira uzattık, ama gülümsedi. "İki kez ücret mi alacağım?" diyerek bizden uzaklaştı. Hemen biraz sonra yemeğimiz verildi. Yiyecekler nefis, gerek ekmek, gerek et Avrupa'da bildiklerimizden daha iyiydi. Üç türlü içki içtik. Hepsi de sağlıklı ve güzeldi; üzüm şarabı, bizim bira gibi tahıldan yapılmış fakat daha açık renkli bir içki, o ülkenin bir meyvesinden yapılmış olağanüstü hoş ve serinletici bir tür elma şarabı.

Bunlardan başka bize hastalarımız için bir yığın kırmızı portakal getirdiler.

Söylediklerine göre deniz tutmalarına bire bir gelirmiş. Aynı zamanda bir kutu küçük gri ve beyazımsı haplar verdiler. Bunlardan hastalarımızın her gece yatmadan önce birer tane almasını istediler. Söylediklerine göre iyileşmelerini çabuklaştırırmış.

Ertesi gün, gemimizden adamlarımızı ve eşyamızı getirme ve taşıma işi bitip biraz sakinleşince, arkadaşlarımızı toplamanın iyi olacağını düşündüm.

Toplanınca da onlara "Sevgili arkadaşlar" diye başladım. "Kendimizin ve durumumuzun ne olduğunu bilelim. Biz peygamber Yunus'un, denizlere gömülmüşken balığın karnından dışarı çıktığı gibi, karaya çıktık. Şimdi karadayız, ama ancak ölümle yaşam arasında bulunuyoruz; çünkü hem eski, hem de yeni dünyanın ötesindeyiz. Avrupa'yı bir daha görecek miyiz, ancak Tanrı bilir: Bizi buraya bir mucize getirdi, ancak bir mucize kurtarabilir. Bu nedenle geçmişteki kurtuluşumuz için ve içinde bulunduğumuz ve gelecek tehlikeler için Tanrı'ya yakaralım. Her birimiz durumunu düzeltsin: Sonra şu da var ki biz dindar ve uygar olan Hıristiyan bir halk arasına gelmiş bulunuyoruz. Eksik ve yanlışlarımızı göstererek kendimizi utanılacak bir duruma düşürmeyelim. Bir şey daha var; nazik bir biçimde olmakla birlikte bir buyrukla bizi üç gün süreyle bu duvarların içine kapadılar: Bunu terbiye ve davranışlarımızın nasıl olduğunu anlamak için yapıp yapmadıklarını kim bilir? Bunların kötü olduklarını görürlerse bizi hemen kovabilirler. İyiyseler, bize daha fazla zaman verebilirler. Bize hizmet için verdikleri insanlar aynı zamanda bizi gözetlemek görevini üzerlerine almış olabilirler. Bunun için, Tanrı aşkına, kendimizi seviyorsak, Tanrı'nın hoşuna gidecek ve bu halkın gözüne girecek biçimde davranalım."

Arkadaşlarım hep bir ağızdan, verdiğim iyi öğütler için bana teşekkür ettiler.

Ağırbaşlılık ve nezaketle, en küçük bir gücenme fırsatı vermeden yaşamaya söz verdiler. Üç günü neşe içinde, tasasız geçirdik. Bugünlerin sonunda ne yapacaklarını merakla bekliyorduk. Bu süre içinde hastalarımızın her saat iyileştiklerini sevinçle görüyorduk. Bunlar kendilerini kutsal bir sağlık havuzuna atılmış* sanıyorlar, doğal bir biçimde ve hızla iyileşiyorlardı.

Üç gün geçtikten sonra bize daha önce hiç görmediğimiz yeni bir adam geldi. Bu da önceki gibi maviler giymişti, yalnızca kavuğu beyazdı. Bunun üstüne küçük kırmızı bir taç takmıştı. Aynı zamanda güzel kumaştan bir boyun atkısı vardı.

İçeri girince önümüzde biraz eğildi, kollarını uzattı. Biz de kendisini büyük bir alçakgönüllülük ve bağlılıkla selamladık. Sanki ağzından idamımız ya da aklanmamız yargısı çıkacakmış gibi bekliyorduk.

Birkaçımızla görüşmek istediğini söyledi. Bunun üzerine yalnızca altı kişi kaldık, ötekiler odadan çıktılar.

"Ben görevim olarak" diye söze başladı, "bu Yabancılar Evi'nin müdürüyüm.

Uğraşım bakımındansa bir Hıristiyan papazıyım: Bu nedenle sizlere hem yabancı, hem de özellikle Hıristiyan olarak hizmetlerimi sunmaya geldim. Sizin işitmek isteyebileceğinizi sandığım bazı şeyler söyleyebilirim. Devlet sizin altı hafta karada kalmanıza izin verdi. Fakat işleriniz daha uzun zaman istiyorsa üzülmeyin, çünkü yasa bu bakımdan çok sıkı değildir; kendimin bile size gerekli olan süreyi alabileceğimden kuşku duymuyorum. Şunu da anlamanızı isterim ki, Yabancılar Evi, şimdi zengin ve çok sermayelidir. Çünkü otuz yedi yıldan bu yana gelirini biriktiriyor. Bu süre içinde buralara bir yabancı gelmemiştir. Bu nedenle hiç üzülmeyin. Devlet kaldığınız süre içinde bütün harcamalarınızı karşılayacaktır. Bu yüzden bir gün bile daha az kalmayacaksınız. Getirdiğiniz ticaret mallarına gelince, sizlere iyi davranılacaktır. Karşılığını ya mal olarak ya da altın ve gümüş olarak alabilirsiniz. Çünkü bizim için hepsi birdir.

Başka bir dileğiniz varsa söyleyin. Alacağınız yanıtın sizi utandıracak türde olmayacağını göreceksiniz. Yalnızca şunu söylemeliyim ki, hiçbiriniz özel izin olmadan kent surlarından bir karandan (onlarda bir buçuk mil) fazla uzağa gidemezsiniz."

Bir süre birbirimize baktıktan sonra bu iyiliksever ve babaca davranışa hayran olarak şu yanıtı verdik: "Ne söyleyeceğimizi bilemiyoruz. Şükranımızı anlatacak söz bulamıyoruz. Zaten soylu ve cömert önerilerinizle bize isteyecek bir şey bırakmadınız. Cennete kavuşmuş gibi olduk; çünkü biraz önce ölüm tehlikesiyle karşı karşıya olan bizler şimdi huzur ve avuntu bulduğumuz bir yere getirildik.

Bu mutlu ve kutsal topraklar üstünde biraz daha ilerlemek isteğiyle gönüllerimizin yanmaması olanaksız olmakla birlikte bize verilen buyruğa her zaman uyacağız." Sonra "sizin saygıdeğer kişiliğinizi ve bütün ulusunuzu yakırılarımızda unutursak dilimiz tutulsun" diye ekledik. Aynı zamanda büyük bir alçakgönüllülükle bizleri sadık hizmetçileri olarak kabul etmesini rica ettik.

Kişiliğimizi ve bütün varlığımızı buyruklarına sunduğumuzu bildirdik.

"Ben bir din adamıyım" dedi, "ve bir din adamının ödülünü beklerim. Bu da sizin kardeşçe sevginiz, beden ve ruhça iyi olmanızdır." Bunun üzerine gözlerinde sevecenlik yaşlarıyla bizden ayrıldı. Sevinçten ve gördüğümüz iyilikten şaşırmış

bir durumdaydık. Aramızda şöyle söyleniyorduk: "Biz melekler ülkesine gelmişiz.

Onları her gün gözlerimizle görüyoruz. Hiç ummadığımız her rahatlığı daha aklımıza gelmeden bize sağlıyorlar."

Ertesi gün, saat on sıralarında, vali yine geldi. Selamlaştıktan sonra teklifsizce "bizi görmeye geldiğini" söyledi. Bir sandalye isteyip oturdu.

İçimizden on kadarı da (ötekiler aşağı tabakadan insanlardı ve bazıları da dışarı çıkmıştı) onunla oturduk. Sandalyelerimize henüz ilişmiştik ki, şu biçimde söze başladı:

"Biz bu Ben Salem adası (kendi dillerinde ona bu adı verirler) halkı uzak ve ıssız bir yerde olduğumuz, aynı zamanda yolcularımız için koyduğumuz gizlilik yasaları ve yabancıları ülkemize çok ender kabul edişimiz nedeniyle yerleşik dünyanın büyük bir bölümünü iyi tanırız, fakat kendimiz bilinmez kalırız. Bu nedenle, az bilenin sorular sorması daha uygun olur, zaman geçirmek için ben size soru sormayayım, siz bana sorun."

Yanıt olarak ona bu izni verdiği için teşekkür ettik. "Şimdiye kadar gördüklerimizden anladığımıza göre bizim için dünyada bu mutlu ülkenin durumunu anlamak kadar değerli bir şey olamaz. Ama her şeyden önce, dünyanın dört bucağından gelip burada buluştuğumuza göre, -hepimizin Hıristiyan olması nedeniyle kuşkusuz bir gün öbür dünyada da buluşmak yazgımızdır- ülkeniz bu kadar uzak, peygamber olarak tanıdığınız İsa'nın dünyaya geldiği yerden çok büyük ve bilinmez denizlerle bu kadar ayrılmış olmasına karşın nasıl olup da bu dine girdiğinizi anlamak isteriz" dedik.

Bu sorumuzun pek hoşuna gittiği yüzünden belli oluyordu. "Siz ilk kez bu soruyu sormakla gönlümü kendinize bağladınız. Çünkü bu sizin önce

öbür dünyayı düşündüğünüzü gösteriyor" dedi. "Sevinerek ve kısaca isteğinizi yerine getireceğim."

"Kurtarıcımız İsa'nın gökyüzüne çıkışından yirmi yıl kadar sonra adamızın doğu kıyısındaki Renfusa kentinin halkı geceleyin (gece bulutlu ve sakindi) denizde bir mil kadar uzakta büyük bir ışık sütunu gördüler. Sivri değil, denizden göklere doğru yükselen bir direk ya da silindir biçimindeydi. Üzerinde nurdan bir haç görülüyordu ki, direğin kendisinden daha parlak ve gösterişliydi. Bu garip görünüm karşısında kent halkı şaşkınlık içinde kumsalda toplandı. Sonra da bu harikanın yanına gitmek için birkaç küçük kayığa bindiler. Fakat kayıklar sütuna altmış yarda kadar yaklaşmışlardı ki, kendilerini oldukları yerde bağlanmış buldular. Daha fazla ilerleyemiyorlardı. Çevresinde dolaşabiliyor ancak ona daha fazla yaklaşamıyorlardı. Böylece kayıklar yarım daire biçiminde toplanarak bu göksel belirtiyi seyre daldılar. Bir raslantı olarak kayıklardan birinde Süleyman Evi Derneği'nden (bu ev veya kolej, kardeşlerim, bu ülkenin gözbebeğidir) bir bilgin vardı. Bu kişi bir süre dikkat ve saygıyla bu sütun ve haça bakıp kaldı. Birdenbire yere kapandı. Sonra dizleri üzerinde doğrularak ellerini göğe kaldırıp şu biçimde duaya başladı:

"Ey yerin ve göklerin ulu Tanrısı! Sen bizim uğraşımızdan olanlara lütfederek yarattığın yapıtları, onların gerçek gizlerini bilmek; tanrısal olaylar, doğa yapıtları, sanat yapıtlarıyla her tür düzmece, aldatmaca arasındaki farkı sezme yeteneğini (insanoğullarına verilebildiği kadar) bizlere bağışladın! Şu insanlar önünde doğruluğunu kabul ederim ki şimdi gözlerimizin önünde gördüğümüz bu şeyde senin parmağın vardır ve bu gerçek bir tansıktır. Kitaplarımızdan senin yalnız ve yalnız tanrısal ve yüksek amaçlarla olağanüstü şeyler yarattığını öğreniyoruz. Çünkü doğa yasaları senin yasalarındır ve sen onları iyi bir neden olmadıkça asla değiştirmezsin, senden bu olayı bize kutlu kılmanı, bize iyilik ederek bunu açıklamanı ve yararını göstermeni rica ediyoruz. Zaten bunu bize göndermekle biraz olsun bunun sözünü veriyorsun.

"Yakarmasını bitirince içinde bulunduğu kayığın çözülmüş ve ilerlemeye hazır olduğunu gördü. Oysa ötekiler hâlâ bağlıydılar; bunu yaklaşmasına izin olarak kabul edip kayığın yavaşça ve sessizce sütuna doğru ilerletilmesi için buyruk verdi; fakat yanına varmadan önce sütun ve kutsal ışıktan haç

dağıldı, sanki yıldızlı bir gökyüzünün içine atıldı. Bu da hemen biraz sonra gözden yitti.

Sedir ağacından küçük bir kutu ya da sandıktan başka bir şey görünmez oldu. O da kuruydu, sudan hiç ıslanmamıştı, ama yüzüyordu. Kendisine doğru olan ucunda küçük yeşil bir hurma dalı büyümüştü. Bilgin sandığı büyük bir saygıyla kayığa alınca kendiliğinden açıldı. İçinden bir kitapla bir mektup çıktı. İkisi de ince parşömen üzerine yazılmış, Hint kumaşlarına sarılmışlardı. Kitap sizin elinizde bulunan biçimde (çünkü biz sizin kiliselerinizin neyi kabul ettiğini çok iyi biliyoruz) Ahdi Atik ile Ahdi Cedid'in bütün kitaplarını, aynı zamanda Apocalypse'i (yani Ahdi Cedid'in son kitabını); aynı zamanda Ahdi Cedid'in o zaman yazılmamış fakat yine kitapta olan diğer bölümlerini içeriyordu. Mektuba gelince, içinde şu sözler yazılıydı:

"Ulu Tanrı'nın hizmetçisi ve İsa'nın havarisi olan ben Bartholomew'ya, gözümün önünde beliren bir melek bu sandığı denizin dalgaları arasına atmamı salık verdi. Bu nedenle bu sandığın karaya vuracağı yerin halkına onlara aynı gün Tanrı'dan ve İsa'dan kurtuluş, barış ve iyilik geleceğini bildiririm.

"Aynı zamanda bu yazıların ikisinde, yani hem kitap, hem mektupta büyük bir tansık gösterilmişti. Bu tansık havarilere verilen her dilde anlaşılmak yetisine benziyordu. Çünkü o çağlarda bu ülkelerde yerlilerden başka İbraniler, İranlılar ve Hintliler vardı. Bunların her biri kitabı ve mektubu sanki kendi dilinde yazılmış gibi okuyordu. Böylece, nasıl eski dünyanın kalan kısmı Nuh'un gemisi aracılığıyla kurtarılmışsa, Aziz Bartholomew'nun havarilik ve olağanüstü din çalışmalarıyla bu ülke dinsizlikten kurtuldu." Biraz durdu. Bu sırada bir haberci geldi, onu çağırdı. Bu nedenle bu toplantıda bütün konuştuklarımız bu kadarla kaldı.

Ertesi gün vali yemekten hemen sonra yine geldi ve şu biçimde özür diledi. "Dün ansızın sizleri bırakıp gitmek zorunda kaldım. Fakat arkadaşlığımdan ve söyleşimden hoşlandıysanız bugün bu açığımızı kapatır, sizinle bir süre konuşuruz" dedi. Yanıt vererek, "O kadar hoşlandık ki, siz konuşurken geçirdiğimiz tehlikeleri ve geçireceğimiz korkuları unutuyoruz. Sizinle geçirdiğimiz bir saat, daha önce yaşadığımız yılların tümünden değerlidir"

dedik.

Bizleri hafifçe eğilerek selamladı. Hepimiz yeniden oturduktan sonra "soruları sormak size düşer" dedi. İçimizden biri biraz durduktan sonra: "Bir konuyu bilmek istiyoruz, fakat sınırımızı aşarız diye sormaktan korkuyoruz. Sizin bize karşı gösterdiğiniz örneği olmayan bu iyilikle yüreklenerek kendimizi yabancı sayamıyoruz. Sizin sadık hizmetçiniz olmaya söz verdiğimiz için de bunu sormak cesaretini kendimizde buluyoruz. Yanıtlamayı uygun bulmazsanız, yanıt vermeyin ve kendinibilmezliğimizi bağışlayın.

"Bugün üzerinde bulunduğumuz şu mutlu adanın pek az kimse tarafından bilindiği, buna karşın onun, dünya uluslarının çoğunu bildiğiyle ilgili anlattıklarınızı dikkatle dinledik. Bu sözleri doğru bulduk. Çünkü siz Avrupa dillerini konuşuyorsunuz, durumumuzu ve işlerimizin çoğunu biliyorsunuz. Fakat biz Avrupa'da, bu son dönemin bütün uzak deniz seferlerine ve buluşlarına karşın, bu adayla ilgili hemen hemen hiçbir şey duymadık. Bunu son derece garip buluyoruz.

Çünkü bütün uluslar birbirleriyle ilgili, ya yabancı ülkelere giderek ya da gelen ziyaretçiler aracılığıyla bilgi sahibi oluyorlar. Her ne kadar yabancı ülkelere giden bir gezgin çok kez gözüyle görerek, yurdunda kalarak gezginlerin anlattıklarıyla elde edebildiğinden daha çok bilgi elde ederse de, her iki biçim de iki ülkeyle ilgili bir dereceye kadar karşılıklı bilgi edinmeye yeter.

Fakat biz bu adadan herhangi bir geminin Avrupa limanlarından birine geldiğini hiç kimseden duymadık. Hayır, ne Doğu, ne Batı Hindistan'dan, ya da dünyanın herhangi bir yerinden bir gemi oraya gitmemiştir. Fakat şaşılacak şey bu değildir. Çünkü, siz yüce kişinin söylediği gibi, burası, böyle geniş bir denizin en gizli bir yerinde bulunması nedeniyle bilinmeyebilirdi. Fakat kendilerinden bu kadar uzakta olanların dilleri, kitapları ve işleriyle ilgili bilgi sahibi olmalarını bir türlü anlayamadık. Başkalarına gizli ve görünmez olmak, sonra da başkalarını bir ışık altındaymış gibi apaçık görmek bize tanrısal güçlerin ve varlıkların bir durumu ve özelliği gibi göründü."

Vali bu söylevi sevimli bir biçimde gülümseyerek yanıtladı: "Şimdi sorduğunuz bu soru nedeniyle bağışlama dilediğiniz için iyi ettiniz; çünkü anlaşılıyor ki, siz bu ülkeyi bir sihirbazlar ülkesi sanıyorsunuz, sanki bizler dünyanın her yanına diğer ülkelerden haber ve bilgiler getirmek için cinler ve periler gönderiyoruz"

dedi.

Çok büyük bir alçakgönüllülükle yanıt verdik. Fakat yüzünde onun bunu yalnızca bir şaka olsun diye söylediğini gösteren bir anlam vardı. "Bu adada doğanın üstünde bir şey olduğuna inanacaktık, ama bunun sihirle değil, daha çok meleklerle ilgili olduğunu sanıyoruz. Fakat bizi bu soruyu sorma konusunda dikkatli ve kuşkulu olmaya sürükleyen neden, efendimizin gerçekten bilmesini isteriz ki, böyle bir düşünce değildi. Daha çok bu ülkede yabancılarla ilgili gizli yasalar bulunduğuna ilişkin bir önceki konuşmanızda üstü kapalı olarak söylediğiniz bir şeyi anımsamamızdı." Buna yanıt vererek "Doğru" dedi. "Bu nedenle size söyleyeceğim şeylerde benim için açıklanması yasak olan bazı noktaları izninizle gizli bırakacağım; fakat söyleyeceklerim sizi tatmin etmeye yeterli olacaktır.

"Şunu bilmelisiniz ki, -belki de buna inanmayacaksınız- aşağı yukarı üç bin yıl hatta biraz daha önce, dünya denizcilik, hele uzak yolculuklar bakımından, bugün olduğundan daha ileriydi. Sanmayın ki, şu son yüz yirmi yıl içinde ülkenizde yolculukların ne kadar çok arttığını bilmiyorum. İyi biliyorum, ama yine söylüyorum ki, geçmişte denizcilik şimdikinden daha ileriydi. Büyük tufandan sonra insanların bir bölümünü kurtaran Nuh'un gemisi bir örnek oluşturarak insanlara denize çıkmaya cesaret ve güven mi verdi, nedir bilmiyorum ama gerçek böyledir. Finikeliler, hele Suriyelilerin büyük donanmaları vardı. Daha batıda sömürgeleri olan Kartacalıların da, doğuya doğru Mısır ve Filistin'in de gemicilikleri aynı biçimde çok gelişmişti. Şimdi ancak kayık ve kanoları olan Çin'in ve Amerika dediğimiz Büyük Atlantis'in o zaman pek çok savaş gemisi vardı. O çağlardan kalmış doğru kayıtlarda gördüğümüze göre bu ada iyi donatılmış bin beş yüz sağlam gemiye sahipti. Bütün bunlar hakkında sizler pek az şey biliyorsunuz veya hiç bilmiyorsunuz, fakat bizim geniş bilgimiz var.

"O dönemde bu ülke daha önce adlarını saydığımız bütün ülkelerin gemileri tarafından bilinir ve ziyaret edilirdi. Çok kez bunların içinde gemici olmayan başka ülkelerin insanları da geliyordu: İranlılar, Keldaniler, Araplar gibi. Bu nedenle, bugün ülkemizde hemen hemen bütün güçlü ve ünlü ülkelerden aileler ve küçük boylar var. Kendi gemilerimizle birçok yolculuk yaptılar. Bu arada Herkül Sütunları dediğiniz boğazlara (Cebelitarık), aynı zamanda Atlas Okyanusu'na, Akdeniz'e, Hanbalık Dağı denen Pekin'e, Doğu denizlerindeki Hongchow'a ve Doğu Tataristan sınırlarına kadar gittiler.

"Bu dönemde ve daha sonra, Büyük Atlantis halkı gelişip ilerlemeye başladı.

Gerçi sizin büyük adamlarınızdan birinin (Platon) Neptün'ün çocuklarının orada yerleşmesini, görkemli tapınak, saray, kent ve tepeyi, bu alanı ve tapınağı zincirler gibi çevreleyen ve üzerinde gemiler dolaşan ırmakları, insanların aynı yere çıkmak için kullandıkları ve sanki gökyüzü merdivenleriymiş gibi övdüğü türlü yükseklikteki merdivenlerin öyküsü ve betimlemesi çok şiirsel bir söylenceyi dile getirir. Ama şu kadarı doğrudur ki, adı geçen Atlantis ülkesi o zaman Coya diye tanınan Peru, yine o zaman Tyrambel diye anılan Meksika, askerlik, donanma ve zenginlik bakımından güçlü ve çok büyük ülkelerdi; o kadar güçlüydüler ki, bir dönem, hatta on yıl içinde, Tyrambel halkı Atlantik'ten Akdeniz'e, Coyalılar ise Güney Denizi'nden adamıza iki büyük sefer yaptılar.

"Bu seferlerden Avrupa'ya yapılan ilkiyle ilgili, anlaşılıyor ki, sizin aynı yazarınız, adını söylediğim bir Mısırlı rahibin anlatısından yararlanmıştır.

Gerçekten de böyle olmuştur. Fakat bu güçlere karşı koymak ve onları kovmak onuru eski Atinalıların mıdır, bunu bilmiyorum; fakat şu kesindir ki, bu yolculuktan ne bir gemi, ne de bir insan geri dönmüştür. Daha merhametli düşmanlarla karşılaşmamış olsalardı, Coyalıların ülkemize yaptıkları ikinci seferin sonucu da daha iyi olmazdı. Çünkü bu adanın Altabin adındaki akıllı ve iyi savaşçı olan kralı, kendisinin ve düşmanlarının gücünü çok iyi bildiği için onların kara güçlerini gemilerinden ayırmayı becerdi, donanmalarını ve ordugâhlarını onlarınkinden daha büyük bir güçle hem karadan, hem denizden sardı. Onları bir çarpışma bile olmadan teslim

olmak zorunda bıraktı. Aman diledikleri zaman bir daha kendisine karşı silah kullanmayacaklarına ant içirmekle yetinerek hepsini özgür bıraktı.

"Fakat Tanrı'nın öcü bu kurumlu girişimi yok etmekte gecikmedi. Çünkü, yüz yıldan daha kısa bir süre içinde Büyük Atlantis tümüyle yok oldu. Yazarınızın dediği gibi büyük bir depremle değil, (çünkü bütün o bölgede deprem çok görülmez) tufan ve sellerle yıkıldı. O ülkelerde bugün de eski dünyada olduğundan çok daha büyük ırmaklar ve onları besleyen çok daha yüksek dağlar vardır.

"Fakat bu sel suyunun çok derin olmadığı, çok yerlerde yerden kırk ayağı geçmediği doğrudur. Bu nedenle genel olarak insan ve hayvanları öldürmekle birlikte ormanlarda yaşayan hayvanlardan bir bölüğü kaçabildi. Kuşlar da yüksek ağaçlara ve ormanlara sığınarak kurtuldular. İnsanlara gelince, birçok yerde yapıları suyun derinliğinden daha yüksek olsa bile, sular sığ olsa da uzun süre yeryüzünü kapladığı için vadide boğulmayan insanlar yiyecek ve diğer gerekli şeylerin yokluğundan öldüler.

"Bu nedenle Amerika'nın nüfusunun çok az oluşuna, halkın gerilik ve bilgisizliğine şaşmayın. Amerika halkını genç, hem de dünyanın diğer insanlarından en aşağı bin yıl daha genç saymalıyız. Çünkü, genel tufanla onların uğradığı sel yıkımı arasında bu kadar zaman vardı. Dağlarda kalan zavallı insanlar çoğalarak yavaş yavaş ülkelerini yeniden doldurdu. Basit ve yabanıl insanlar oldukları, dünyanın başlıca ailesi olan Nuh ve oğulları gibi olmadıkları için sonraki kuşaklara yazın, sanat ve uygarlık bırakmadılar. Dağlık ülkelerinde, o bölgelerin son derece soğuk olması yüzünden kaplanlar, ayılar ve o yerlerde görülen uzun kıllı büyük keçilerin postlarını giyerlerdi; vadiye indikten sonra oradaki sıcaklığı dayanılmaz buldular. Daha hafif giysiler yapmasını bilmedikleri için de çıplak gezmek zorunda kaldılar. Bu alışkanlık bugüne kadar sürmüştür, yalnızca başlarına kuş tüyleri takmaktan büyük onur ve zevk duyarlar. Bunu da, sular basıp alçakları doldurduğu zaman yüksek yerlere sürüler halinde konan kuşlar aracılığıyla dağlara yol bulabilen atalarından almışlardır.

"Görüyorsunuz ki, tarihin bu olağan yıkımı yüzünden bize en yakın olmaları nedeniyle her zaman alışveriş ettiğimiz Amerikalılarla ilişkilerimizi yitirdik.

Dünyanın başka bölümlerine gelince, açıktır ki, bunu izleyen dönemlerde savaşlar yüzünden mi, yoksa zamanın doğal olarak değişmesiyle mi, her neyse, denizcilik her yerde çok geriledi. Özellikle uzak yolculuklar, kalyon ve denize dayanamayacak gemilerin kullanılması nedeniyle, hiç yapılmaz oldu.

"Bu nedenle ilişkilerimizin, başka ülkelerden bize gemiler gelmesi bölümü uzun zamandan beri sürüyor. Fakat ilişkilerimizin ikinci bölümünün yani bizim gemicilerimizin başka ülkelere gitmesi işinin sürmemesi için size başka bir neden göstermeliyim. Çünkü, doğru söylemek gerekirse, gemilerimiz sayı, sağlamlık, denizciler, kaptanlar ve gemicilikle ilgili her konuda her zaman olduğundan daha iyidir; öyleyse niçin yurdumuzda kaldığımızı şimdi size ayrıca açıklayacağım. Böylece sizin de ana sorunuza biraz olsun yanıt vermiş olacağım.

"Bu adada bin dokuz yüz yıl önce bir hükümdar yaşamıştı. Biz onun anısına bütün diğer hükümdarların anısından daha fazla saygı gösteririz. Biz ona herhangi bir kör inanç yüzünden değil, fakat ölümlü olmakla birlikte, Tanrı'nın bir aracısı olduğu için bu saygıyı gösteriyoruz: Adı Süleyman olan bu hükümdarı milletimize yasalar verdiği için önemsiyoruz. Yüreğinin iyiliğiyse sonsuzdu, ülkesini ve ulusunu mutlu etmek, birinci amacıydı. Bu nedenle çevresi beş bin altı yüz mil olan ve büyük bir bölümü son derece verimli olan bu ülkenin dışarıdan hiçbir yardım görmeden kendisini yaşatacak kadar zengin ve kendine yeter olduğunu düşündü. Gemiler balıkçılık ve taşımacılık yaparak aynı zamanda bizden pek uzak olmayan ve bu devletin yönetimi ve yasaları altında bulunan bazı küçük adalar arasında gidip gelerek bol bol iş bulabilirlerdi.

"Memleketin o zaman içinde bulunduğu mutlu ve zengin durumunu, bunun daha fazla iyileşemeyeceğini, oysa bin kez daha kötüleşebileceğini göz önünde tutarak kendi döneminde oluşan bu mutluluğu sonsuzlaştırmak amacıyla (onun amacı soylu ve kahramanca olmakla birlikte sonuçta bir insan kadar ileriyi görebiliyordu) ülkemizin temel yasalarına, yabancıların ülkeye girmesine yasaklar ve engeller koydu. O sıralarda, Amerika'nın yıkımından sonra olmakla birlikte, yabancılar buraya pek sık gelip giderlerdi. Hükümdarımız yenilikten ve (yabancı) göreneklerin birbirine karışmasından hoşlanıyordu.

"Yabancıların özel izin almadan ülkeye girmesini yasaklayan buna benzer bir yasa, Çin'de de vardır ve hâlâ da yürürlüktedir. Fakat orada bu yasa çok kötü sonuçlar vermiş, onları acayip, bilgisiz, korkak ve budala bir ulus yapmıştır.

Fakat bizim yasa koyucumuz yasayı bambaşka bir ruhla oluşturmuştur. Çünkü, her şeyden önce, gemileri kazaya uğramış yabancıların kurtarılması için önlem alarak bir farklılık getirmiş, insanlık ülküsünden ayrılmamıştır. Bunu siz kendiniz de yaşadınız."

Bu sözler üzerine, hepimiz ayağa kalktık. Önünde saygı ile eğildik.

O sözlerini sürdürerek: "Yine aynı kral insanlık duygusunu ve siyaseti birleştirmek isteyerek ve yabancıları istemedikleri halde burada alıkoymayı insanlık duygusuna, onların geri dönerek bu devlete ilişkin bilgilerini açıklamalarını siyasete aykırı bulduğu için, bu önlemleri aldı. Ülkeye çıkmalarına izin verilen yabancılar ne kadar çok olurlarsa olsunlar, istedikleri zaman gidebilecekler, kalmak isteyenlerse, devletin sağlayacağı çok iyi yaşama koşulları bulacaklardı. Bunda o kadar büyük bir uzak görüşlülük göstermişti ki, yasağın konduğu dönemden bu yana bir tek geminin geri geldiğini görmedik.

Yalnızca on üç kişi ayrı ayrı zamanlarda bizim gemilerimizle bize döndüler. Bu birkaç kişinin dışarıdayken bizim için neler söylediklerini bilmiyorum. Fakat ne söylerlerse söylesinler geldikleri yer onlara ancak bir düş ülkesi olmuştur.

"Şimdi, bizim buradan yabancı ülkelere yolculuklarımıza gelince, yasa koyucumuz, bunu tümüyle yasaklamayı uygun buldu. Çin'de böyle değildir, çünkü, Çinliler istedikleri ve gidebildikleri yere giderler; bu onların yabancıları ülkelerine sokmamak için çıkardıkları yasanın bir korkaklık ve alçaklık yasası olduğunu gösterir. Fakat bizim bu yasağımızın tek bir özel durumu vardır ki; hayran olmaya değer ve yabancılarla ilişkiden doğan yararı koruyarak zararı önler.

Şimdi bunu size açıklayacağım. Burada konudan biraz ayrılıyor gibi görüneceğim ama sonuçta ilişkiyi göreceksiniz."

"Şunu anlamalısınız ki sevgili dostlarım, o hükümdarın başardığı büyük işlerden biri diğerlerinden üstündür. Bu da 'Süleyman Evi' dediğimiz bir topluluğu ya da derneği oluşturması ve kurmasıdır. Düşüncemize göre bu şimdiye kadar dünya üzerinde görülmemiş en soylu kuruldur ve ülkemizi aydınlatan bir fenerdir.

Görevi Tanrı'nın yapıtlarını ve yaratıklarını incelemektir. Bazı kişiler kurucusunun adını biraz bozmuş olarak taşıdığını, Solomona Evi olması gerektiğini söylüyorlarsa da, kayıtlarda, konuşulduğu gibi yazılmıştır. Bunun sizce de bilinen ve bize de yabancı olmayan İbranilerin kralı Süleyman'ın adı olduğunu kabul ediyorum. Çünkü bizde onun yapıtlarında sizin yitirdiğiniz bazı bölümler vardır: Örneğin, 'Lübnan sedirinden duvarda büyüyen yosuna kadar' bütün bitkiler, canlılar ve devinen bütün şeylerle ilgili yazdığı doğa tarihi.

"Bu beni şu inanca ulaştırıyor ki, kralımız kendisinden yıllarca önce yaşamış

olan İbranilerin kralıyla birçok şeyde aynı düşüncede olduğu için onu bu kurulun adıyla onurlandırmıştır. Bu topluluğa ya da derneğe bazen 'Süleyman Evi', bazen de 'Altı Günlük Yapıtlar Koleji' denmesi beni bu düşünceye daha çok yöneltiyor.

Büyük hükümdarımız, Tanrı'nın dünyayı ve içindeki bütün varlıkları altı gün içinde yarattığını İbranilerden öğrenmiş ve bu kurulu bütün varlıkların gerçeğini bulup çıkartmak için kurmuştur. Böylece Tanrı'nın sanatçılığını daha yüceleştirmek, insanlara bunlardan yararlanma konusunda daha büyük olanaklar sağlamak için ona bu ikinci adı vermiştir.

"Fakat şimdi konuya dönelim. Hükümdarımız bütün halkımıza kendi egemenliği altında olmayan yerlere gitmeyi yasakladığı zaman şu kuralı da koymuştur: Her on iki yılda bir bu ülkeden ayrı yolculuklar yapmak üzere iki gemi yola çıkacak, bu iki geminin içinde 'Süleyman Evi'nin' öğretim üyelerinden ya da diğer ilgililerinden oluşan üç kişilik bir kurul bulunacak, bunların görevi de, bize gittikleri ülkelerin işleri ve durumu, özellikle bütün dünyadaki bilim ve sanatla, buluşlarla, yeni ürünlerle ilgili bilgilerin ve bunlarla birlikte her tür kitap ve örneklerin getirilmesiydi. Gemiler öğretim üyelerini karaya çıkardıktan sonra geri gelecek ve öğretim üyeleri bu

ülkelerde yeni bir kurul gelinceye dek kalacaklardı. Gemilerde yiyecek ve oldukça çok para ve değerli eşyadan başka bir şey bulunmayacaktı. Bu para ve değerli eşya öğretim üyelerinin yanında bulunacak ve onlar tarafından böyle şeyler almak ve uygun gördükleri kişileri ödüllendirmek için kullanılacaktı.

"Şimdi sıradan gemicilerimizin karaya çıktıkları zaman nasıl olup da tanınmadıklarını, gittikleri ülkeye göre adlarını ve giysilerini değiştirerek nasıl karaya çıkarıldıklarını, bu yolculukların hangi ülkelere yapıldığını, yeni kurullarla buluşacakları yerlerin nasıl saptandığını ve şimdiye kadar ne yapıldığını size anlatmak durumunda değilim ve siz de herhalde istemezsiniz.

Fakat görüyorsunuz ki, biz altın, gümüş veya elmas, yahut ipek, baharat ya da mal ticareti yapmıyoruz... Biz yalnızca Tanrı'nın ilk yarattığı şey olan ışığı istiyoruz. Dünyanın her yerini aydınlatacak olan ışığı!"

Bunu söyledikten sonra sustu. Biz de bir şey söylemedik; gerçekten hepimiz bu kadar inandırıcı bir biçimde söylenen böyle garip şeyleri duyduktan sonra şaşırmıştık. Bizim bir şeyler söylemek istediğimizi, fakat hemen hazır olmadığımızı anlayarak büyük bir nezaketle yardımımıza yetişti ve söze başladı.

Bize yolculuğumuzu nasıl geçirdiğimizi sormak alçakgönüllülüğünü gösterdi.

Sonunda devletten ne kadar süre kalma izni isteyeceğimizi düşünürsek iyi olacağını, bu süreyi kısa kesmeye gerek olmadığını, istediğimiz kadar kalabileceğimizi söyledi. Bunun üzerine hepimiz ayağa kalktık. Boyun atkısının ucunu öpmeye hazırlandık, fakat izin vermeyerek yanımızdan ayrıldı.

Devletin kalmak isteyen yabancılara bazı koşullarla izin vereceği haberi duyulur duyulmaz gemiye bakacak birkaç kişi bulmak, onları hemen valiye gidip koşulları öğrenmekten alıkoymak çok güç oldu; fakat birçok gürültüden sonra, ne yapacağımızı kararlaştırıncaya kadar onları alıkoyduk.

Yok olmak tehlikesinin ortadan kalktığını görerek şimdi kendimizi özgür duyumsuyor, neşe içinde dışarı çıkıyor, izin verilen alan içinde görülecek şeyleri görüyor, birçok insanla tanışıyorduk. Bunlar pek aşağı tabakadan kimseler değildi. Bize o kadar iyi davrandılar ve yabancı olduğumuz halde bağırlarına basmak için o kadar büyük bir istek gösterdiler ki, neredeyse hepimiz yurdumuzda bıraktığımız sevdiklerimizi unutacaktık. Sürekli olarak görmeye ve anlatılmaya değer birçok şeyle karşılaşıyorduk. Dünyada bakılacak bir ayna varsa, o da bu ülkedir.

Bir gün arkadaşlarımızdan ikisi bir aile düğününe çağrıldılar. Bu onların en doğal, dinsel saygıya layık görenekleridir. Halkın hep iyi insanlardan oluştuğunu gösterir. Yapılış biçimi şöyledir: Kendi soyundan otuz kişinin yaşadığını görme mutluluğuna erişmiş kişilere harcamaları devletçe ödenerek bu düğünü yapma hakkı verilir. Tirsan dedikleri aile başkanı, düğünden iki gün önce seçtiği üç arkadaşı yanına alır. Düğünün yapıldığı kentin ya da yerin yöneticileri de kendisine yardım eder. Ailenin kadın, erkek bütün üyeleri toplantıya çağrılır.

Bu iki gün süresince tirsan, oturup ailenin durumunu onlarla görüşür. Orada aile bireyleri arasında bir geçimsizlik veya dava varsa çözümlenir, rahata ermeleri ve iyi yaşama koşulları elde etmeleri için karar alınır, kötü alışkanlıklara ve yollara kendilerini kaptırmış olanlar varsa azarlanır ve kınanır. Aynı biçimde evlenmeler, yaşam biçimlerini değiştirecek olanlar varsa onlara kurallar ve buna benzer başka işlerde buyruklar verilir, önerilerde bulunulur. Tirsanın karar ve buyruklarına uyulmazsa yönetici resmi yetkisine dayanarak uygulamaların gerçekleşebilmesi için yardım eder. Fakat buna çok az gerek olur. Çünkü doğanın buyruğuna büyük saygı ve güven gösterirler. Tirsan da oğulları arasından kendisiyle aynı evde yaşayacak birini seçer ki ona bundan sonra, "asma filizi"

derler. Bunun nedenini sonra açıklayacağım.

Düğün gününde, baba yahut tirsan, duadan sonra, düğünün yapıldığı büyük salona gelir. Salonun üst yanında yüksekçe bir yer vardır. Bu yerin ortasına, duvarın önüne, bir sandalye ve bir masa konmuş, bir halı serilmiştir. Sandalyenin üzerinde bir yuvarlak ya da oval sayvan vardır. Sayvan bizim sarmaşıklarımızdan biraz daha beyaz, gümüş kavak yaprağını andıran fakat daha parlak olan bir sarmaşıktandır. Çünkü bütün kış yeşil

kalır. Sayvan gümüş ve türlü renklerde ipekle çok güzel işlenmiş, sarmaşık bir şerit gibi örülmüştür. Bunu hep ailenin kızları işlerler. Yukarısı ipekten ve gümüş sırmadan ince bir duvakla örtülür; fakat onun altı gerçek sarmaşıktır. Bunlar indirilince ailenin dostları birkaç yaprak veya dal koparıp saklarlar. Tirsan bütün ailesi veya soyuyla, erkekler önde, kadınlar arkada olduğu halde gelir. Bütün aileyi doğurmuş olan bir anne varsa sandalyenin sağında özel bir kapısı, yaldızlı ve mavi kurşun çerçeveli bir cam penceresi olan yüksekçe bir oda içerisinde bir kafes arkasında oturur, fakat kendisi görülmez.

Tirsan geldiği zaman tahta oturur, bütün soyu arkasında ve yüksekçe yerin yanı boyunca duvarın önünde yaş sırasına göre kadın, erkek farkı gözetmeksizin ayakta dururlar. Oturduğu zaman oda, daima kalabalık fakat düzenlidir, biraz bekledikten sonra odanın aşağı ucundan duyurucu gelir. Yanında iki delikanlı vardır. Biri parlak, sarı parşömen kâğıdından bir tomar, öteki uzun saplı veya dallı bir üzüm salkımı taşır. Haberciyle çocuklar deniz yeşili atlastan birer kaftan giymişlerdir, fakat duyurucunun kaftanı sırmalıdır ve yerde sürünür.

Sonra duyurucu üç kez yerlere kadar eğilerek hazır olanları selamlar, yüksekçe bir yere kadar gelir. Orada ilkin eline tomarı alır. Bu tomar kralın, aile başkanına bağışladığı gelir, ayrıcalık ve verilen görevleri içeren bir ferman ve beratıdır. Hep "Bizim sevgili arkadaşımız ve alacaklımız" diye başlar. Bu niteleme yalnızca bu durumlarda kullanılır. Çünkü söylediklerine göre, kral halkının çoğalıp üremesinden başka herhangi bir şey için bir kişiye borçlu olamazmış. Kralın fermana bastığı mühürde kralın altından kabartma bir resmi vardır. Bu gibi beratlar sorulmadan ve bir hak olarak çıkarılmakla birlikte ailenin büyüklük ve onuruna göre değişirler.

Duyurucu bu beratı yüksek sesle okur. Okunurken baba yani tirsan seçtiği iki oğlunun kolunda ayağa kalkar. Bundan sonra duyurucu yüksekçe yere, yani kürsüye çıkar, beratı ona verir. Bunu yaparken orada bulunanların hepsi kendi dillerinde

"Ben Salem halkına ne mutlu!" diye bağırırlar. Bundan sonra duyurucu öteki çocuktan eline altından üzüm salkımını, dalı ve üzümleriyle birlikte alır, fakat üzümler boyalıdır. Ailede erkeklerin sayısı çoksa üzümler mor renge boyanmış, üzerlerine küçük bir güneş oturtulmuştur. Kadınlar çoksa

yeşile çalan sarı bir renge boyanmış, üzerine bir yeni ay konmuştur. Üzümlerin sayısı ailede bulunan birey sayısı kadardır. Bu altın salkımı da duyurucu tirsana verir. O da hemen, birlikte oturacağı ve bu amaçla önceden seçtiği oğluna verir. Oğlu bundan sonra onu babası ne zaman dışarı çıkarsa önünde bir onur işareti olarak taşır ve

"asmanın filizi" diye anılır.

Bu tören bittikten sonra, baba yani tirsan çekilir, bir süre sonra yine yemeğe gelir. Orada daha önce olduğu gibi tek başına sayvanın altında oturur; Süleyman Evi'nden olanların dışında soyundan gelenlerin hiçbiri, ne derecede ve rütbede olursa olsun, onunla oturmaz. Yalnızca kendi çocukları ona hizmet ederler.

Erkekler diz çökerek her türlü sofra hizmetini görürler, kadınlarsa, yalnızca çevresinde duvara dayanarak ayakta dururlar. Yüksekçe yerin aşağısındaki odanın yanlarında çağrılılar için masalar vardır. Bunlara büyük ve güzel bir törenle yemek verilir, yemeğin sonuna doğru ki en büyük şölenler bile bir buçuk saatten fazla sürmez, bir ilahi okunur. Bu ilahi, bestecinin düş gücüne göre değişir, çünkü çok güzel şiirleri vardır, fakat bunlar her zaman Adem, Nuh ve İbrahim'in övgüleridir. İlk ikisi dünyayı insanlarla doldurmuş, sonuncusuysa inançlıların babası olmuştur. Sonuçta her zaman doğumuyla hepsinin doğumunu kutsamış olan kurtarıcımız İsa'nın dünyaya gelişi için şükranlarını sunarlar.

Yemek bitince tirsan yine gider, tek başına bir yere çekilerek dua eder, üçüncü kez geldiğinde, önce yaptığı gibi çevresine toplanan akrabalarını kutsar. Sonra birer birer onları adlarıyla çağırır, fakat yaş sırasını çok az bozar. Çağrılan kişi, masa önceden kaldırılmış olduğundan, sandalyenin önünde diz çöker, baba elini onun başının üstüne koyar. Şu sözlerle onu kutsar:

"Ben Salem'in oğlu veya Ben Salem'in kızı, bunu sana atan söylüyor. Sayesinde soluk aldığın ve yaşama kavuştuğun adam söylüyor. Sonsuz geçmişten sonsuz geleceğe kadar atamız olan barış ve iyilik hükümdarının ve kutsal kumrunun iyilikleri, güzellikleri senin olsun ve ziyaret günlerini çok ve uğurlu etsin"; onların her birine bunu söyler; bu iş bitince oğullarından erdem ve artamları çok yüksek olanlar varsa (bunların ikiden

fazla olmaması gerekir) yine çağırır, onlar ayakta dururken kollarını omuzlarının üzerine koyarak şöyle der:

"Çocuklarım, doğmanız iyilik getirmiş, Tanrı'ya şükredin ve sonuna kadar böyle sürdürün." Aynı zamanda her birine buğday başağı biçiminde birer elmas verir.

Onlar bundan sonra onları hep kavuklarının ya da şapkalarının önüne takarlar.

Tören bitince, günün kalan bölümünü çalgılarla, danslarla ve kendilerine özgü başka eğlencelerle geçirirler. Düğünün tam izlencesi budur.

Altı yedi gün geçtikten sonra, o kentte Joabin adında bir tüccarla arkadaş

oldum; kendisi Yahudi idi ve sünnet olmuştu. Çünkü aralarında birkaç Yahudi ailesi hâlâ yaşamaktadır. Bunların kendi dinlerini korumalarına izin verilmiştir. Bu da iyi olmuştur, çünkü diğer ülkelerdeki Yahudilerden çok daha farklı kişiliktedirler. Diğerleri İsa'nın adından nefret eder ve aralarında yaşadıkları insanlara karşı içten içe gizli bir kin beslerlerken bunlar tersine kurtarıcımıza birçok yüksek nitelik yüklemekte ve Ben Salem halkını son derece sevmektedirler.

Gerçekten bu söylediğim adam İsa'nın bir erdenden doğduğunu ve insandan üstün bir varlık olduğunu her zaman kabul eder, aynı zamanda Tanrı'nın onu kendi tahtını koruyan meleklere nasıl hükümdar yaptığını anlatır. Ona Kehkeşan ve Mesih'in Eliası ve başka birçok yüksek ad verirler. Bunlar ulu Tanrı'ya verilen özelliklerden aşağı olmakla birlikte diğer Yahudilerin dilinden çok farklıdır.

Bu adam Ben Salem ülkesini öve öve bitiremedi; oradaki Yahudiler arasında var olan bir geleneğe göre, bu ülke halkının İbrahim'in Nachoran adındaki başka bir erkek çocuğunun soyundan olduklarına ve Musa'nın gizli bir kabbala (hâdis) ile Ben Salem'in şimdiki yasalarını çıkardığına, Mesih gelip de Kudüs'teki tahtına oturduğu zaman Ben Salem Kralının onun ayağının dibine oturacağına, oysa diğer kralların büyük bir uzaklıkta duracaklarına inanılmasını istiyordu. Fakat, bu Yahudi düşlemlerini bir yana

bırakırsak, adamakıllı bilgili, aynı zamanda dikkatliydi. O ulusun yasalarını ve geleneklerini biliyordu.

Diğer konuşmalarımız sırasında bir gün ona dedim ki: "Arkadaşlarınızdan bazılarının anlattığı aile töreni yapma göreneğiniz beni son derece duygulandırdı. Çünkü bana göre, doğaya bu kadar uygun bir tören asla olamaz.

Ailelerin çoğalması çiftlerin evlenmeleriyle gerçekleştiği için nikâh yasa ve göreneklerinizi bilmek, evlilik yaşamınız iyi mi, tek bir kadına mı bağlanıyorsunuz, öğrenmek isterim. Nüfusa bu kadar önem verirken sizin ülkeniz gibi bir yerde -bana öyle geldi- genel olarak birden fazla kadın almaya izin var mıdır?"

Buna yanıt vererek, "bu eksiksiz aile töreni göreneğini övmekte haklısınız"

dedi, "deneyimlerle anlamışsınızdır ki, bu törene katılan aileler o günden sonra çok güzel bir gelişmeye ve gönence kavuşurlar. Fakat dinleyin beni şimdi, ben de size bildiklerimi söyleyeceğim.

"Şunu bilmelisiniz ki, yeryüzünde bu Ben Salem ulusu kadar namuslu, her türlü pislik ve kötülükten arınmış bir ulus olamaz. Dünyanın erdeni bu ulustur.

Avrupa'da yayınlanmış kitaplarınızdan birinde okumuştum. Aranızdaki bir keşiş

zina ruhunu cisim olarak görmek istemiş, gözünün önüne ufacık, pis, çirkin bir yaratık çıkmış. Eğer Ben Salem'in temiz ruhunu görmek isteseydi, önüne güzel, hoş bir melek çıkardı; çünkü ölümlüler arasında bu halkın temiz ruhundan daha güzel, daha hayran olunmaya değer bir şey olamaz.

"Bilin ki, bunlar arasında ne genelevler, ne de bu tür şeyler vardır. Avrupa'da böyle şeylere izin verdiğiniz için sizlere şaşar ve kızarlar. Sizin evlenme kurumunu yok ettiğinizi söylerler. Çünkü evlenme yasa tanımayan isteklerin bir çaresidir. Fakat insanların elinde kendi kötü isteklerine daha uygun gelen bir ilaç olursa evlenme hemen hemen ortadan kalkar. Bu

nedenle sizin ülkenizde bir sürü evlenmeyen erkek vardır. Evlenenlerin çoğu da geç, gençlik çağının ilk ateşliliği ve gücü geçtikten sonra evlenirler. Evlendikleri zaman onlar için evlenme nedir? Ancak bir pazarlık ki, akrabalık ya da drahoma yahut ün için yapılır. Çocuk sahibi olma isteği hemen hiç yoktur. Bu evlenme ilk çağlardan beri görenek olan kadın ve erkeğin birbirine sevgi bağlarıyla ve yasal olarak bağlanması değildir.

"Güçlerinin böyle büyük bir bölümünü boş yere harcayanların öteki namuslu insanlar kadar çocukları sevmesi olanaksızdır. Böylece evlilik içinde bile durum düzelmez, oysa yalnızca bu şeylere zorunluluk durumları için hoşgörü gösterilseydi düzelmesi gerekirdi. Hayır, bunlar yine evliliği hiçe sayar gibi davranmaktadır. Bu gezi yerlerini ziyaret eden evliler de bekârlar gibi hiçbir cezaya çarpılmazlar; çeşni değiştirmek gibi kötü alışkanlık evliliği sıkıcı yapar ve bir tür yük ve vergi durumuna getirir.

"Bu şeylerin daha büyük kötülükleri önlemek için yapıldığını savunuyormuşsunuz, fakat hemen herkes bunun akıl ve mantığa aykırı olduğunu söyleyebilir. Hatta daha da ileri giderek bundan büyük bir şey kazanılmayacağını, çünkü aynı kötü huyların ve isteklerin oldukları gibi kaldığını ve daha da arttığını söyleyenler var. Çünkü onaylanmayan şehvet bir fırına benzer, alevlerini büsbütün bastırırsanız söner. Fakat onu biraz havalandırırsanız kudurur... Dünyanın hiçbir yerinde burada olduğu kadar, unutulmayan sevgiyle bağlı dostluklar olamaz. Genel olarak, daha önce söylediğim gibi, bu insanlar kadar ar ve namus sahibi insanlar olduğunu hiç bir yerde okumadım. Her zaman yineledikleri bir söz vardır: Namuslu olmayan kimsenin kendine saygısı olamaz. Onlara göre, bir insanın kendine saygısı, dinden sonra, bütün kötü huylarının en başta gelen dizginidir."

Bunu söyledikten sonra, iyi Yahudi biraz durdu. Ben kendim konuşmaktansa onu konuşturmayı daha çok istemekle birlikte, bu duraklaması sırasında büsbütün susmak da yakışık almayacağından yalnızca şunları söyledim: "Size Sarepta'nın dul karısının Elias'a söylediğini söyleyeceğim. Bize günahlarımızı anımsattınız; açık yüreklilikle söyleyebilirim ki, Ben Salem halkının doğruluğu Avrupa'nın doğruluğundan üstündür."

Bu sözler üzerine başını eğdi. Sonra şöyle sürdürdü: "Evlenme yasaları da pek akıllıca ve yanlışsızdır. Birden çok kadın almaya izin vermezler...

Erkekle kadının ilk görüşmelerinin üzerinden bir ay geçmeden nişanlanmaları ve evlenmeleri yasaklanmıştır. Ana ve babanın onayı alınmadan yapılan evlenmeyi geçersiz saymazlar, fakat bunun cezasını mirasçılarından çıkarırlar. Çünkü, bu gibi evlenmelerden doğan çocuklar ana ve babalarının mirasının ancak üçte birini alabilirler. Sizden birinin düşsel bir devlet konusunda yazdığı bir kitabı okudum. Orada evli çiftlerin, nikâhlanmadan önce, birbirlerini çıplak olarak görmelerine izin verilirmiş. Bunlar böyle şeyden hoşlanmazlar, çünkü, bunlara göre, birbirini bu kadar yakından bildikten sonra geri çevirmek aşağılamak olur.

Fakat kadın ve erkeklerin gizli vücut kusurlarını anlamak için daha uygar bir yol bulmuşlardır. Her kentin yakınında Ademle Havva havuzları dedikleri bir çift havuz vardır. Orada erkeğin arkadaşlarından biriyle kadının arkadaşlarından birinin onları ayrı ayrı çıplak olarak yıkanırken görmelerine izin verilir."

Biz böyle konuşurken üzerine başlıklı bir palto giymiş haberciye benzer biri geldi. Yahudi ile bir şeyler konuştu. Bunun üzerine Yahudi bana dönerek

"Bağışlayın. Beni ivedi istiyorlar" dedi. Ertesi sabah yine bana geldi, neşeli görünüyordu. "Kentin valisine haber gelmiş" dedi. "Süleyman Evi'nin başkanlarından biri yedi gün sonra burada olacakmış... On iki yıldan beri hiç buraya uğramamıştı. Ziyaretinin nedeni bilinmiyor. Ben size ve arkadaşlarınıza kente girişini görebileceğiniz bir yer bulacağım." Kendisine teşekkür ettim ve verdiği haberden çok hoşnut olduğumu söyledim.

Başkan söylendiği gün kente girdi. Orta boylu ve orta yaşta, yakışıklı bir adamdı. Yüzünde sanki insanlara acıyan bir anlatım vardı. Ağır, siyah kumaştan geniş kollu ve kısa pelerinli bir giysi giymişti. Bembeyaz ketenden iç çamaşırı ayaklarına kadar iniyordu. Aynı kumaştan belinde bir kuşak, boynunda bir omuz atkısı vardı. İşlemeli ve değerli taşlarla süslü eldivenler, kayısı rengi kadifeden ayakkabılar giymişti; boynu omuzlarına kadar açıktı: Şapkası bir miğferi yahut İspanyol av şapkasını andırıyordu. Saçları şapkasının altında güzel bukleler halinde taşıyordu ve kestane rengindeydi, çember sakalının rengi de aynı, belki biraz daha açıktı.

Tekerleksiz tahtırevana benzeyen süslü arabası işlemeli mavi kadifeden takımları olan iki atla çekiliyor, yine aynı kumaştan giysiler içindeki iki uşak iki yanda oturuyordu. Araba baştan başa sedir ağacından yapılmış, yaldız ve kristallerle süslenmişti. Yalnızca ön bölümü altın yaldızlı kenarlar içine oturtulmuş safir levhalar, arka bölümüyse, Peru zümrütleri renginde zümrütlerle kaplanmıştı.

Tepesinde, tam ortada doğmakta olan altından bir güneş vardı. Ön bölümün üstündeyse kanatlarını açmış yine altından küçük bir melek yontusu görülüyordu.

Araba mavi zemin üzerine sırma işlemeli bir kumaşla döşenmişti.

Önünde elli koruma yürüyordu. Bunların hepsi gençti ve dizlerine kadar inen beyaz atlastan bol paltolar ve beyaz ipekten uzun çoraplar giymişlerdi.

Pabuçları mavi kadifedendi. Türlü renkte güzel tüyler şapkanın çevresini kurdele gibi çeviriyordu.

Arabanın hemen önünden başları açık, ayaklarına kadar inen keten giysiler içinde, kuşaklı, mavi kadife ayakkabılı iki adam gidiyordu. Biri bir başpiskopos, öteki de bir piskopos asası taşıyordu. Bunların hiçbiri madeni değildi. Başpiskoposun asası belsem ağacından, piskoposunki ise sedir ağacındandı. Arabasının ne önünde, ne de arkasında atlılar vardı. Gürültü ve karışıklığa olanak vermemek istedikleri anlaşılıyordu.

Arabanın ardından kentin bütün memurları ve lonca başkanları yürüyordu. Başkan tek başına uzun tüylü bir tür mavi kadifeden minderlerin üzerinde oturuyordu.

Ayağının altına türlü renklerde, işlemeli ipek halılar serilmişti. Bunlar İran halılarına benziyorlarsa da, çok daha güzeldiler. Giderken, halkı kutsamak için, eldivensiz elini havada tutuyor, fakat bir şey söylemiyordu. Cadde olağanüstü denecek kadar bakımlı ve düzenliydi, hiçbir ordunun askerleri, bu halkın durduğu gibi, düzenli sıralar oluşturamaz. Pencereler de kalabalık değildi, fakat herkes onların içine çakılmış gibi duruyordu.

Geçit töreni bitince, Yahudi bana dedi ki:

"Bu büyük kişiyi ağırlamak için Kent Meclisi bana görev verdi. Onun için sizlerle, istediğim gibi ilgilenemeyeceğim."

Üç gün sonra, Yahudi yine geldi. "Siz çok talihli insanlarsınız" dedi. "Çünkü Süleyman Evi'nin başkanı sizin burada olduğunuzu öğrendi. Hepinizi huzuruna kabul edeceğini size bildirmemi bana buyurdu. İçinizden seçtiğiniz bir kişiyle özel olarak konuşacak. Bunun için yarından sonraki günü saptadı. Sizi kutsamak istediği için de sabahtan öğleye kadar olan zamanını bu işe ayırdı."

Saptanan gün ve saatte geldik. Özel görüşme için arkadaşlar beni temsilci seçmişlerdi. Onu güzel bir salonda bulduk. Duvarlar ve yerler değerli halılarla kaplıydı. Son derece süslü, alçak bir taht üzerine oturmuştu. Başının üstünde mavi atlastan işlemeli çok değerli bir sayvan vardı. Yalnızdı. Tahtın iki yanında duran, biri güzel beyaz giysiler içindeki iki içoğlanından başka yanında kimse yoktu. İç giysileri arabada gördüğümüz gibiydi, fakat üzerinde cüppe yerine bir palto vardı. Aynı güzel siyah kumaştan yapılmış bir kap onun üzerine tutturulmuştu. İçeri girdiğimiz zaman bize öğretildiği gibi, ilk kez yerlere kadar eğildik. Tahtına yaklaştığımız zaman ayağa kalktı, eldivensiz elini kutsar gibi ileriye doğru uzattı. Her birimiz eğilerek atkısının ucunu öptük. Bundan sonra ötekiler gitti. Ben kaldım. Sonra içoğlanlarını odadan çıkardı. Beni de yanına oturttu. İspanyolca olarak şunları söyledi:

"Tanrı seni mutlu kılsın, oğul, ben sana elimdeki en büyük mücevheri vereceğim. Çünkü sana Süleyman Evi'nin doğru bir öyküsünü, Tanrı ve insanların iyiliği için, anlatacağım. Oğlum, ben senin Süleyman Evi'nin gerçek durumunu bilmen için şu sırayı izleyeceğim: İlkin kurulumuzun amacını; ikinci olarak çalışmalarımız için gerekli hazırlıklarımızı ve araçlarımızı; üçüncü olarak, arkadaşlarımıza verilen işleri ve görevleri; dördüncü olarak da uymak zorunda olduğumuz kuralları anlatacağım.

"Kurulumuzun amacı olayların nedenleri ve gizli etkenlerle ilgili bilgi edinmek, olabilecek her şeyi yapabilmek için, insanın doğa üstündeki egemenliğinin sınırlarını genişletmektir.

"Hazırlıklarımız ve araçlarımız şunlardır: Bizim türlü derinliklerde geniş ve derin mağaralarımız var: En derini altı yüz kulaçtır, bunların bazıları

büyük tepeler ve dağlar altında kazılmış ve yapılmıştır; dağın derinliğini ve tepenin derinliğini birlikte hesap ederseniz bunların bazıları üç milden fazla derindir.

Çünkü biz düzlükten başlayarak bir dağın derinliğiyle bir mağaranın derinliğinin aynı şey olduğunu, her ikisinin de güneş ve gökyüzünün ışınlarından ve açık havadan aynı derecede uzak olduğunu anladık. Bu mağaralara biz 'aşağı bölge'

diyoruz. Bunları cisimleri katılaştırmak, sertleştirmek, dondurmak ve korumak için kullanıyoruz. Bunları aynı zamanda doğal maden filizlerinin benzerlerini yapmak, kullandığımız ve yıllarca orada beklettiğimiz karışımlar ve gereçlerle yeni yapay madenler elde etmek için kullanıyoruz. Bazen de (bu garip görülebilir) hastalıkların iyileştirilmesi için ve orada kendi istekleriyle yaşamayı kabul eden kendi köşelerine çekilmiş insanların yaşamlarını uzatmak için kullanıyoruz. Bu kişilerin bütün gereksinimleri sağlanır ve gerçekten pek uzun zaman yaşarlar; biz de onlardan pek çok şey öğreniriz.

"Çinlilerin porselenlere yaptıkları gibi, biz de türlü balçıkları ayrı ayrı topraklara gömeriz; fakat bizde bunlar daha çeşitli, bazıları ise daha incedir.

Aynı zamanda toprağı verimli kılmak için türlü türlü gübreler ve küfler kullanırız.

"Bizim büyük kulelerimiz var. Bunların en büyüğünün yüksekliği yarım mil kadardır. Bunlardan bazıları yüksek dağlar üzerine kurulmuştur. Böylece dağın da eklenmesiyle en yüksek kule, en aşağı üç mildir. Biz bu yerlere 'yüksek bölge'

diyoruz. Yüksek yerlerle aşağı yerler arasındaki havayı 'orta bölge' sayarız. Bu kuleleri biz, yükseklik ve konumlarına göre, güneşlendirme, soğutma ve saklama için, aynı zamanda rüzgârlar, yağmur, kar, dolu ve sıcaklık gibi türlü hava durumlarını gözlemek için kullanırız. Bunların üzerinde, bazı yerlerde yalnızlığa çekilmiş kimseler yaşar. Ara sıra onları görmeye gider, neleri gözlemeleri gerektiğini öğretiriz.

"Tuzlu veya tatlı suları olan büyük göllerimiz var. Bunları balık ve kuşları çoğaltmak için kullanıyoruz. Aynı zamanda oralara bazı doğal cisimler gömeriz.

Çünkü toprağa yahut toprağın altındaki havaya gömülmüş şeylerle suya gömülmüş

şeyler arasında büyük ayrımlar buluyoruz. Bizim havuzlarımız var ki, bazıları tuzlu suyu süzerek tatlı su yaparlar, diğerleri ise yapay olarak tatlı suları tuzlu suya çevirirler. Deniz ortasında da bazı kayalar ve kıyıda bazı koylarımız var ki, deniz hava ve buğusuna gereksinim gösteren işlerde kullanılırlar. Hızla akan derelerimiz ve çağlayanlarımız var ki, devinim verici güç görevi yapar, aynı zamanda rüzgârları artırıp güçlendiren makinelerimizle türlü biçimlerde devinim verici güçler elde ederiz.

"Bizim birçok yapay kuyularımız ve kaynak sularımız var. Bunları doğal kaynak sularına ve kaplıcalara benzeterek yaptık. Göztaşı, kükürt, çelik, pirinç, kurşun, güherçile ve diğer madenlerle doymuş duruma getirdik. Yine birçok maddelerin eriyiklerini elde etmek için küçük kuyularımız var. Buralarda sular onların özelliklerini, kaplar ve leğenler içinde olduğundan daha çabuk ve kolay alırlar. Bunlar arasında yaptığımız ve 'cennet suyu' dediğimiz bir su var ki, sağlık ve ömrü uzatmak için en etkili ilaçtır.

"Büyük ve geniş evlerimiz var. Buralarda kar, dolu, yağmur, bazı cisimlerin yapay olarak yağdırılmasını, gök gürültüleri, yıldırımlar gibi hava olaylarının; kurbağa, sinek ve diğer şeylerin hava içinde doğup üremelerinin benzerlerini yapıyor ve gösteriyoruz.

"Bizim birtakım odalarımız var ki, bunlara 'sağlık odaları' diyoruz. Oralarda havayı, türlü hastalıkların iyileştirilmesine ve sağlığın korunmasına uygun ve iyi sandığımız biçimde değiştiriyoruz.

"Güzel ve geniş hamamlarımız var. Buralarda sulara türlü şeyler karıştırarak hastalıkları iyileştiriyor, insan vücudunu kurumaktan alıkoyup ona eski tazeliğini veriyoruz. Sinirlerin, yaşamsal organların ve vücudun sıvı ve öz maddelerinin güçlerini artırmak için başka türlü hamam ve banyolar da kullanıyoruz.

"Aynı zamanda büyük ve çeşitli bağ ve bahçelerimiz var. Buralarda güzellikten çok, her tür ağacın ve otun yetişmesine uygun yer ve toprak türlerine önem veriyoruz. Üzüm bağlarından başka ağaçlar ve yemiş ağaçları dikilmiş bazı bahçeler pek geniştir. Bunlardan türlü içkiler yapıyoruz. Burada yabanıl ağaçları olduğu kadar, yemiş ağaçlarının aşılanmasından elde edilen sonuçları da inceliyoruz. Bunlar türlü etkiler yaratıyorlar. Yine yapay olarak, aynı bağ ve bahçelerde, ağaçlar ve çiçekleri mevsimlerinden önce ya da sonra çiçek açtırıp doğal olarak vereceklerinden daha çabuk meyve verdiriyoruz. Yine yapay olarak, onları olacaklarından daha büyük, meyvelerini daha iri, daha tatlı, doğal tat, koku, renk ve biçimlerinden farklı olarak yetiştiriyoruz. Bunların çoğunu tıpta yararlı duruma getirebiliyoruz.

"Toprakları birbirine karıştırmakla tohumsuz olarak türlü bitkiler yetiştirmek, aynı zamanda yaygın olan türlerinden farklı türde yeni bitkiler elde etmek, bir ağacı veya bitkiyi diğer bir ağaç veya bitkiye çevirme olanağına sahibiz.

"Her türlü hayvan ve kuş için parklarımız ve çevresi kapatılmış yerlerimiz var.

Hayvanları yalnızca görünüşleri veya az bulunur oldukları için oralarda bulundurmuyoruz, aynı zamanda insan vücuduna ne gibi ameliyatlar yapılabileceğini aydınlatmak amacıyla kesip inceleme ve deneyler yapmak için kullanıyoruz. Bunlardan pek garip sonuçlar alıyoruz: Örneğin yaşamsal saydığınız bazı bölümleri, çürümüş ve çıkarılmış olmalarına karşın, yaşatıyoruz; görünüşte ve diğer bakımlardan ölmüş olanları da diriltiyoruz. Zehirleri ve diğer ilaçları cerrahi ve tıbbi biçimlerde, onlar üzerinde deniyoruz. Yine yapay olarak onları türlerinden daha büyük ve boylu yapıyoruz; türlerinden daha verimli, daha çok yavrular duruma getirebildiğimiz gibi, tersine kısır ve doğurmaz duruma da sokabiliyoruz. Renk, biçim, etkinlikleri bakımından onları farklılaştırıyoruz.

Değişik türleri karıştırıp çiftleştirerek birçok yeni tür elde etmeyi ve genel sanı olan melezlerin kısır olmamasını da sağlamayı başardık. Çürümeyle, birçok yerde sürünen hayvanlar, solucanlar, sinekler, balıklar ortaya çıkarıyoruz, bunların bazıları gelişerek, hayvanlar ve kuşlar gibi,

gelişmiş yaratıklar oluyorlar, çiftleşip çoğalabiliyorlar. Bunu tümüyle raslantıya bırakmış değiliz.

Hangi maddelerden ve onların ne oranda karıştırılmasından ne tür varlıkların oluşacağını önceden biliyoruz."

"Özel havuzlarımız da var ki, oralarda balıklar, önceden söylediğimiz hayvanlar ve kuşlar üzerinde denemeler yapıyoruz.

"Sizin ipekböcekleriniz ve arılarınız gibi yararlı türden kurtları ve böcekleri türetmek ve yetiştirmek için de yerlerimiz var.

"Özel etkiler elde etmek için az bulunur türlü içkinin, ekmekler ve etlerin yapıldığı içki, ekmek fabrikalarımızı, mutfaklarımızı sayıp dökmekle zamanınızı almayacağım. Üzümden yapılmış şaraplarımız, meyvelerden, tahıldan ve köklerden çıkardığımız içkilerimiz, bal, şeker ve şebnemden karışık şerbetlerimiz, kurutulmuş ve kaynatılmış yemişlerimiz (pestil ve pekmezler) ağaçların yaralarından sızan özsularımız ve kamış özlerimiz var. Bu içkiler birçok yıl, bazıları kırk yıl bekletilir. Yine otlar, kökler ve baharattan, hatta çiğ etler ve beyaz etlerden türlü türlü içkiler yapıyoruz. Bunların bazıları gerçekte hem yiyecek, hem içkidir. Birçok kimse hele yaşlandıkları zaman, çok az et yiyerek ya da hiç yemeyerek, yalnızca bunlarla yaşarlar. Her şeyden önce biz vücuda sızmaları için son derece ince molekül yapılı fakat yine de yakıcı, ekşi ya da tırmalayıcı olmayan içkiler yapmaya uğraşıyoruz. O kadar ki, bunlardan bazılarını elinizin üstüne koyacak olursanız, bir süre durduktan sonra, avucunuza geçecek, bununla birlikte, tadarsanız ağzınızda kötü bir tat bırakmayacaktır. Sularımız da var ki, besleyici olacak biçimde olgunlaştırıyoruz. Gerçekten çok iyi yapılmış içkidir bunlar ve birçok kişi başka içki kullanmaz.

"Türlü taneler, kökler ve çekirdek içlerinden, hatta kurutulmuş et ve balıklardan türlü türlü mayalar ve lezzet verici şeylerle yapılmış ekmeklerimiz var. Bazıları o kadar fazla iştiha veriyor, bir kısmı da o kadar besleyicidir ki, birçok kimse başka bir şey yemeden onlarla yaşar, hem de çok uzun ömürlü olurlar. Etlere gelince, bir kısmı öyle dövülmüş, yumuşak ve hiç bozulmadan öyle ölgün duruma getirilmiştir ki, midenin en zayıf bir sıcaklığı onları güçlü bir sıcaklığın başka türlü hazırlanmış bir eti yaptığı kadar iyi bir biçimde, hamura çevirir. Bazı etlerimiz, ekmeklerimiz ve

içkilerimiz de var ki, yiyenleri uzun zaman açlığa dayanıklı duruma getirir. Başka bir tür ekmek de insanların etlerini duyumsanır derecede sertleştirip katılaştırıyor, onlara başka türlü sahip olacaklarından daha büyük bir güç veriyor.

"Dispanserlerimiz veya ilaç mağazalarımız var. Sizin Avrupa'da sahip olduğunuzdan daha çok bitki türüne ve yaşayan yaratığa sahip olduğumuzu düşünürseniz, bu mağazalarda otlar, ilaçlar, tıp gereçleri bakımından ne kadar çok çeşit bulunduğunu kolayca anlayabilirsiniz. Bunlar aynı zamanda ayrı ayrı yıllarda ve uzun bozuşturmalarla elde edilmişlerdir. Bunları hazırlamak için yalnızca büyük emeklerle yapılmış ipliklerden çekmeler ve ayırmalar değil, özellikle hafif ısıtmalarla türlü süzgeçlerden ve hatta gözenekli maddelerden süzme yöntemleri kullanıyoruz; aynı zamanda tam bir biçimde karışımlar yapıyoruz. Bu karışımlarla hemen hemen doğal, yepyeni maddeler elde edebiliyoruz.

"Sizde olmayan çeşitli makinelerimiz ve onlarla yaptığımız kâğıt, bez, iplikler, kumaşlar, çok güzel parlaklıkta tüylerden nefis işlemelerimiz, çok iyi boyalarımız ve başka birçok şeyimiz; ayrıca, halkın henüz kullanmaya başlamadığı mallar için olduğu kadar, kullandığı mallar için de dükkânlarımız var. Çünkü bilmelisiniz ki, daha önce söylediğimiz şeylerin çoğu bütün ülke içinde kullanılmaya başlanmıştır; bunları biz bulup yapmışsak örneğini ve ilkelerini de saklarız.

"Çeşit çeşit fırınlarımız var. Bunların içinde şiddetli ve çabuk, güçlü ve sürekli, hafif ve yumuşak, körükle, yavaş, kuru, yaş ve benzeri türlü ısılar elde ediyoruz. Fakat her şeyden önce, güneşin ve yıldızların ısılarına öykünerek elde ettiğimiz öyle ısılar var ki, yörüngeler ve dönüş devrelerinden aynı noktaya dönerek türlü değişikliklere uğrarlar ve biz böylece şaşılacak sonuçlar elde edebiliriz.

"Bunlardan başka, gübrenin, yaşayan yaratıkların karın ve kursak ısılarını, kanlarının ve bedenlerinin, ıslak olarak ambarlanmış saman ve otların, sönmemiş

kirecin ve diğer benzer şeylerin sıcaklıklarını anlıyoruz. Yalnızca devinimle ısı oluşturan araçlarımız, aynı zamanda, güçlü güneşlendirme yerlerimiz, yine yer altında doğal ve yapay olarak ısı veren mağaralarımız

var. Bu değişik sıcaklıkları yapmak istediğimiz işin niteliğine göre kullanıyoruz.

"Optik laboratuvarımız var. Oralarda bütün ışık ve ışınımları, bütün renkleri, renksiz ve saydam şeyleri inceleyip gözlem yapabiliyoruz. Biz size ayrı ayrı bütün renkleri, gökkuşağında olduğu gibi değil, mücevher ve prizmalarda olduğu gibi değil, kendi başlarına gösterebiliriz. Aynı zamanda kat kat artırarak büyük uzaklıklara götürdüğümüz ve en küçük nokta ve çizgileri bile sezecek kadar keskin duruma getirdiğimiz, renklendirdiğimiz ışıkları; biçimler, büyüklükler, devinimler ve renklerde gözü aldatan şeyleri, her türlü gölge oyununu gösterebiliriz. Işık yayan cisimlerden aydınlık sağlama konusunda sizin hiç bilemediğiniz araçlarımız var.

"Biz göklerdeki ve uzaklardaki şeyleri görecek, yakındaki şeyleri uzak, uzaktaki şeyleri yakın gösterecek araçlara sahibiz. Kullanılmakta olan gözlük ve camlardan çok daha üstün görme araçlarımız var. Küçük ve en ufak cisimleri çok iyi ve açık bir biçimde görmek için araçlarımız ve camlarımız da var. Bunlarla en küçük sinek ve kurtların renklerini, başka türlü görülmesine olanak olmayan mücevherlerdeki benekleri ve çatlaklıkları görür, yine başka türlü yapılamayan idrar ve kan incelemelerini yaparız. Yapay olarak gökkuşağı, ayla ve bir ışık kaynağı çevresinde halkalar oluşturabiliyoruz. Her türlü yansıma, kırılma, eşyadan yayılan göz ışınlarının çoğaltılmasını da başarabiliyoruz.

"Çoğu pek güzel ve sizlerce bilinmez olan her tür değerli taşımız, billur ve türlü camlarımız, bunlar arasında camlaştırılmış madenlerimiz ve sizin cam yaptığınız maddelerden başka maddelerimiz var. Sizde olmayan birtakım taşıllara, tam olgunlaşmamış madenlere, aynı zamanda olağanüstü güçte mıknatıslara, doğal ve yapay az bulunur taşlara da sahibiz."

"Her tür sesi ve onların yayılmalarını incelediğimiz ve deney yaptığımız ses evlerimiz var. Sizin bilmediğiniz çeyrek seslerden ve birinden ötekine kayar gibi geçilen küçük seslerden armonilere, yine sizce bilinmeyen, sizinkilerden daha sesli, nefis ve güzel zil ve çanlı, çıngıraklı türlü müzik araçlarına sahibiz. Küçük sesleri büyütüp derinleştirdiğimiz gibi, aynı biçimde güçlü sesleri hafifletip tizleştiririz. Aslında sürekli seslerden türlü titreşimler ve cıvıltılar çıkarıyoruz. Harflerle yazılabilen sözleri ve sesleri, hayvanların ve kuşların ses ve ötüşlerinin benzerlerini yapabiliyoruz.

Kulağa takılınca işitmeyi çok kolaylaştıran aletler de bulduk. Sesi birçok kez yansıtarak ve sanki onu ileriye atarak türlü garip ve yapay yankılar oluşturabiliyoruz.

Bunların bazıları daha derin, hatta bir bölümü aldıkları sesi ve sözü değiştirerek verirler. Sesleri acayip bir biçimde bükülmüş oluklar ve borularla uzak yerlere taşıyan araçlara da sahibiz.

"Bizim koku evlerimiz var. Buralarda tat deneyleri yapıyoruz. Garip görünebilir ama biz kokuları artırabiliyoruz. Benzerlerini yapabiliyoruz. Bütün kokuları esas çıktıkları karışımlardan daha başka karışımlardan çıkartabiliyoruz. Aynı biçimde tatların da, herhangi bir kişinin dilini aldatabilecek derecede benzerlerini yapabiliyoruz. Bu evde bir tatlıcılık bölümü var. Burada sizde olduğundan çok daha fazla türde kuru ve yaş tatlılar, türlü güzel şaraplar, sütler, çorbalar ve salatalar yapıyoruz.

"Makine evlerimiz var. Buralarda her tür devinime elverişli makine ve araçları hazırlıyoruz. Burada sizde olduğundan, sizin tüfeklerinizden çıkan mermilerden ya da makinelerimizden daha hızlı devinimler elde etmek, bunları tekerlekler ve benzer araçlarla küçük bir güç harcayarak daha kolayca artırmak; sizin en büyük top ve havanlarınızdan daha güçlü ve şiddetli duruma getirmek için araştırmalar ve denemeler yapıyoruz. Aynı zamanda ağır silahlar, harp araçları ve her türlü makine üretiyoruz, yeni barut alaşımları ve karışımları, su içinde yanan ve söndürülemeyen maddeler, şenliklerde ve başka nedenlerle kullanılan her tür fişek yapıyoruz. Kuşların uçmasına öykünüyor, bir dereceye kadar havada uçabiliyoruz: Suların altından geçebilecek ve denize dayanacak gemilerimiz ve kayıklarımız, yüzme kuşaklarımız ve desteklerimiz var... Türlü türlü sanatçı işi saatler, yinelenen devinimlerle işleyen başka aletler, durmaksızın çalışan makineler yapıyoruz.

"İnsanların, hayvanların, kuşların, balıkların ve yılanların çizim ve yontularını yaparak yaşayan varlıkların devinimlerini yansılatıyoruz: Dikkate değer düzen, doğruluk ve incelikte türlü devinimler de yaptırıyoruz.

"Bizim bir matematik evimiz var. Orada eksiksiz bir biçimde yapılmış çeşitli geometri ve gökbilim araçlarımız bulunuyor."

"Hokkabazlık, gözboyayıcılık, madrabazlık ve onların her türlü oyununu ve hilesini gösterdiğimiz, beş duyumuzu aldatan beceriler evi var. Ve siz elbette kolaylıkla inanırsınız ki, gerçekten bu kadar çok hayranlık uyandıran doğal şeyleri olan bizler özel bir dünyada bunları başka biçimler altında ve daha güzel göstermeye çalışarak duyguları aldatabiliriz. Fakat biz her türlü sahtelik ve yalandan nefret ediyoruz. Bu nedenle bütün arkadaşlarımıza bunu şiddetle yasakladık. Herhangi doğal bir yapıtı ve şeyi süslü veya şişirilmiş olarak gösterirlerse, manevi ve parasal cezalara çarptırılırlar. Her şeyi ancak olduğu gibi saf, her türlü gariplik özentisi olmadan göstermek zorundadırlar.

"İşte, çocuğum, Süleyman Evi'nin zenginlikleri bunlardır.

"Üyelerimizin, ayrı ayrı uğraşıları ve görevleri arasında şu da var: On ikisi, kendilerini başka uluslardanmış gibi göstererek; (çünkü biz kendi adımızı gizliyoruz) yabancı ülkelere giderler. Bize kitaplar ve bütün başka ülkelerde yapılan denemelerin özetlerini ve örneklerini getirirler. Biz bunlara 'ışık tüccarları' diyoruz.

"Üç üyemiz, bütün kitaplarda buldukları denemeleri toplarlar. Bunlara

'yağmacılar' diyoruz.

"Üç üyemiz de makine sanayii, sosyal bilimler ve sanatlar içine girmeyen diğer uygulamalar üzerindeki denemeleri toplarlar. Bunlara biz 'giz adamları' diyoruz.

"Üç üyemiz, kendi düşüncelerine göre iyi sandıkları yeni denemelerle uğraşırlar.

Bunlara 'öncüler' ya da 'madenciler' diyoruz.

"Üç üyemiz, önceki dört öbek üyenin denemelerini düzenli başlıklar altında ayırarak toplarlar. Böylece inceleme yapmak ve onlardan genel kurallar çıkarmak daha kolay olur. Bunlara 'toplayıcılar' diyoruz.

"Üç üyemiz, arkadaşlarının denemelerini inceleyerek onlardan insan yaşam ve bilgisine yararlı olabilecek ve uygulanabilecek şeylerin

çıkarılması, aynı zamanda nedenlerin düpedüz kanıtlanması, doğal nedenlerin etkilerini önceden kestirme araç ve yöntemlerinin, cisimlerin özelliklerinin ve onları oluşturan maddelerin bulunmasıyla uğraşırlar. Biz bunlara 'drahomacılar' veya 'iyilik sahipleri' diyoruz.

"Önceki çalışma ve toplamalar üzerinde düşünmek üzere bütün üyelerin katıldığı çeşitli toplantılar ve tartışmalardan sonra üç üyemiz, doğaya öncekilerden çok daha nüfuz eden daha yüksek bir ışık altında yeni denemeleri yönetmek işini üzerlerine almışlardır. Biz bunlara 'lamba' diyoruz.

"Üç üyemiz bu biçimde yönetilen denemeleri yapar ve bize bunlar hakkında rapor verir. Bunlara 'aşçılar' diyoruz.

"Sonunda, üç üyemiz denemelerle yapılan önceki buluşları daha büyük gözlemler, daha iyi araştırmalar ve kurallar biçimine getirirler. Bunlara 'doğa yorumcuları' diyoruz.

"Şunu da bilmelisiniz ki, eski memur ve işçilerimizin yerlerini alacak adaylarımız ve çıraklarımız, bunlardan başka kadın, erkek birçok hizmetçi ve uşaklarımız var.

"Aynı zamanda buluşlarımızın, ortaya çıkarttıklarımızın ve denemelerimizin hangisinin yayınlanıp yayınlanmayacağı konusunda görüş alışverişi yapar ve gizli tutulmasını uygun bulduklarımızı gizlemek için hepimiz ant içeriz. Ama bazen bir bölümünü devlete açıklarız, bir bölümünü de açıklamayız.

"Toplantı ve ayinlerimiz için iki uzun ve güzel salonumuz vardır. Bunların birinin içine her türlü az bulunur buluşumuzun model ve örneklerini, diğerine bütün büyük buluşçularımızın yontularını koyarız. Orada Batı Hindistan'ı bulan Kolombunuzun, gemiyi bulan adamın, top ve barutu bulan keşişinizin, basımevini, gökbilim aletlerini, madeni aletleri, camı, ipekböceğini, şarabı, buğday ve ekmeği, şekeri bulanların yontuları vardır. Bütün bunlar hakkında biz daha doğru bilgilere sahibiz. Sonra bizim de çok güzel şeyler bulmuş adamlarımız var. Bu yapıtları görmediğiniz için, bunları size anlatmak çok uzun sürer. Sonra bunları anlatırken sizin iyice kavrayamamanız da olasıdır. Her değerli buluş için sahibine bir yontu

diktiğimiz gibi büyük ve onurlu bir ödül de veririz. Bu yontuların bazıları tunçtan, bazıları beyaz ve siyah mermerden, bazıları yaldızlı ve süslü sedir ağacından veya başka özel ağaçlardan, bir bölümüyse demir, gümüş ve altındandır.

"Olağanüstü yapıtlarından dolayı Tanrı'ya her gün şükretmek için birtakım ilahilerimiz ve ayinlerimiz, çalışmalarımıza rehberlik etmesi ve onları iyi ve kutsal kılması için yardım ve koruyuculuğunu dilediğimiz dualarımız var.

"Sonra, ülkemizin başlıca kentlerini dolaşır ve ziyaret ederiz. Oralarda, iyi olacağını düşündüğümüz yeni ve yararlı buluşları yayarız. Aynı zamanda hastalıklar, veba, zararlı hayvanların akını, kıtlık, fırtınalar, depremler, tufanlar, kuyrukluyıldızlar, yılın sıcaklık ve soğukluğu ve türlü diğer şeylerle ilgili kestirimleri haber veririz. Bunları önlemek ya da zararlarını karşılamak için halkın ne yapması gerektiği konusunda onları aydınlatırız."

Bunu söyledikten sonra ayağa kalktı. Ben de bana verilen yönergeye göre, diz çöktüm. Sağ elini başımın üstüne koyarak "Tanrı seni kutsasın, oğlum" dedi. "Hem de bu anlattığım öyküyü uğurlu etsin. Bunu başka ulusların yararlanması için yayınlamana izin veriyorum; çünkü biz burada Tanrı'nın kucağında, bilinmeyen bir ülkedeyiz." Bunun üzerine bana ve arkadaşlarıma iki bin düka altını değerinde bağışta bulunduktan sonra ayrıldı. Çünkü, onlar her vesileyle geldikleri yerlerde büyük bağışlar verirler.

Kalan bölümü tamamlanamadı.